

A bécsi és párisi elegáns hölgyvilág által évek hosszú sora óta használt jeles **Euchromin** **hölgy-por** az arcbőr finomítására, s természetes gyöngy pir előidézésére, különböző árnyalatokban kapható, dobozonként 1 forint.

BÉCSBEN Heiligen Geist Apotheke, L. Opern-gasse Nr. 16. (előbb Bürgerspital, Kärntner-strasse)

BUDAPESTEN: Török József gyógyszer-tárban.

PÁRISBAN: Brunhes et Hunt, 4 rue Auber. Parfumerie Pillas, 19 rue Radziwill. Société commerciale, 39 et 41 Boulevard Hausmann. 5076

Minden hasznosásban, benyálkásodásban, étvágytalanságban, gyomorhurutban, telivalkodásban, szédülésben, váltózában, aranyérből, bőrképzésekben, sárgaságban, apadásban, kővesnyében, vesebetegségben és veséjében szenvedőknek a már 90 éven át jónak tapasztalt

FRIEDRICH JÁNOS gyógyszerész Malaczkán (Pozsony megye) való, a leghatásosabb kárpát gyógyfűvekből készített

általános egészségi labdacok ajánlatnak. — Egy doboz 15 labdacson 21 kr. 50 ct. tükörös 6 doboz 1 fr 5 kr., postán 1 fr 10 kr. 50 ct. — Kévesebb n. int. egy tükör nem küldetik szét.

Raktárak kizárólag csak Budapest. Formágyi J. gyógyszerész úrnál. Széchenyi tér az új épülettel szemben. Pozsonyban Pisztorjy Bogod gyógyszerész úrnál, Szegeden Kovács Albert gyógyszerész úrnál, Temesváron Taracay István gyógyszerész úrnál; Szabadkán Gál György gyógyszerész úrnál; B. saba Badics Elek gyógyszerész úrnál. Debreczen Michálovits István gyógyszer. úrnál. A szenvedő emberiség érdekében tudatom általános orvosi tudással, hogy uraságodtól megszabadulj labdacok, n. l. m., egy 75 éves emberrel, ki már 30 évvel ezelőtt alatt az aranyért miatti feltevést szenvedett, igen jó hatás: eredményezett.

Balassa-Gyarmat nov. 22. é. 1878.

Pongrácz Károly, kir. tanácsos. Én a szememről a hályogot az ön labdacsa által tisztára le-hajtottam Esztergom, 1877. okt. 25.

Németh József, molnár-mester. Az ön labdacsa hatása kimondhatlan jó hatás, nagy község-nel és mely háálvali vagyok ezért irányában. Patrohan, 1877. jul. 30. Szoboszlaj Pál.

Kitapasztaltam az ön labdacsa kitűnő hatását melyet nem vagyok mással, m. nt mely tisztelettel ön iránt. B. Cs. k. 1877. nov. 14. **Belus N. Mathe**.

Gyomorbántalmamból kibor akorva, meg nem háálható községemet nyilvánított tettes urnak. N.-Z. mbor, 1877. decz. 13-14. **Zsigmond József**, tanár.

Mivel az ön egészségi labdacsa kitűnő hatással bírnak, en-nél fogva sokan arra kérnek, hogy nevük azokat hozza-sam. Ipoly-Ság, 1877. decz. 25. **Nemian Mihály**, ág. h. lelkes.

Az ön labdacsa kitűnőségét és jóását elismerve, azokat mindég gyomorszenvedőknek teljes bizalommal ajánlhatom. Kékkő, 1877. decz. 16. **Bodiczky András**, h. h. lelkes.

Örömmel tudatom, miszerint egy tükörös az ön labdacsaiból sok évi aranyeres bajomtól megszabadított. Újpest, 1878. május 17-ikén. **Szathmáry Daniel**, asztalos.

Tízhat évig szenvedtem borzadtó fej és gyomorbántalomban. Egy tükörös az ön labdacsaiból tökéletesen gyógyított, az egész gyógyítás 2 fr 10 kr. került. Pusztá-Ködmény, 1878. március 18. **Dobosy István**, tanító.

Sok évig szenvedtem roppant fájdalmas szúrás miatt l. baim-ban; mióta labdacsaikat használok, teljesen jól érzem magam. Vihnye, 1878. márcz. 18. **Grausz Ferencz**, ács. 5064

Labdacsaik, miket gyomorhurutban szenvedő ágorom szá-mára hoztak, kitűnőnek bizonyultak. Szepes-Ófalu, 1878. május 12-én. **Rusziák József**, plebános.

Labdacsaik az én és családom bajait, főfájást gyomor-fájást és hideglelést, teljesen megszüntették. Roma, 1878. június 20. 5077-81. **Güring János**, kőműves-mester.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható

VIRÁGREGÉK.

Irtá **TOMPA MIHÁLY.**

Egy szinnyomatú czimképpel.

Ára füzve igen díszesen kiállítva 2 ft. 50.

„ vászonba kötve, díszkötésben 4 ft.

„ francia bőrbe kötve, díszkötésben 5 ft.

Hölgyeknek legjobb ajánlat az egyedül ártalmatlan, kitűnő szépségfőrtő szer: **RAVISSANTE** dr. Lejossé-t Parisban. A legjelesebb és legmegbízhatóbb szépségfőrtő szer, patkányok, bőr-átak, nap-egészséplő, rezesség és mind-m nemlő bőr-külső ellen 50/1

Egy nagy eredeti üveg 2 frt 50 kr. Egy kis eredeti üveg 1 frt 50 kr.

SAVON RAVISSANTE A legkedveltebb pipere-szappan a bőr szépségére a javítására, élte és fenntartó hatása által a bőr haj-lekényasága és puháságra kitűnő-sen kívünik.

Egy doboz (3 drb.) 1 frt 50 kr. minőségben kapható Budapest-on.

Valódi TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész király-utca 7.

TEMESVÁRY MÓR

Temesváry Mór cipőgyára Budapest, király-utca 2. sz. **bőr-Országy-féle ház.** A téli szükségletre ajánl nagyban és kicsinyben:

Hölgyeknek: Nemez ponyola cipőket minden színben, sarokkal és csokorral 1 frt 80 kr. Eberlasztig vagy bőr-czugas topanokat magas vágással, a legfinomabb kiállítva. 2 frt Czugas hirtoppanok, erős czagrin vagy boronyból veres nemez bérellel, szögelve. Dupla talp., esős időben tartós 3 frt 40.

Urnaknak: Topánokat, bornyu vagy bagaria bőrből, szegezett és erőlt duplatalppal, igen erős 4 frt. Topánokat orosz lakkbőrből, szegezett dupla talppal és erőlt-munkával, m. kába és erős időben való 4 frt 80 kr. Térdészimákat, dupla bagaria-ból öt háromszoros csavarral el-lított dupla talppal, viam-utasek 8 frt 80 kr. Ugyanaz orosz lakk bagaria bőrből 4 frt 80 kr. Megrendelések postai utánvét vagy az összeg beküldése mellett a le-pontosaiban teljesítenek. Kimerítő árjegyzékek ingyen

Gyors és biztos segély gyomor-bajban szenvedőknek.

Dr. Rosa életbalsama, a legjobb és leghatékonyabb szer az **egészség fenntartására,** a vér és nedvek tisztítása és tisztántartására s a jó emésztés előidézésére, valódi minőségben **à 50 Kr. és 1 forint** is folyton készletben van a követk. gyógyszertárakban: Budapest: Török József. Hód Mező-sárhely: Mike F. Karánsebes: Müller Fülöp. Mako: Nagy Adolf. Malaczká: Friedrich János. Miskolcz: dr. Csáthi Szabó Ist. Nagyszombat: Bogner Lajos. Pozsony: H. Inrici Frigyes és Menzer Lipót. Szeged: Barcsay Károly. Sz. Fehérvár: Diehalla Gy. Temesvár: T. roszay István.

Ausztria-Magyarország valamennyi gyógyszer-tárban és nagyobb fűszerkereskedésében léte-zik raktár ezen életbalsamból.

Fő-raktár: **FRAGNER B.** gyógyszer-tár a fekete sas-bor, Eck der Spornergasse Nr. 205-III.

Tisztelt uram! Az ön becses készítménye, a dr. Rosa-féle életbalsam gyomor-néheztség és gyomorgöres ellen, rám nézve oly jó hatás volt, miszerint nem mulasztatom el, Önnek eszemmel legmélyebb köszönetemet kifejezni; egyúttal kérvény-mélyt kérek, nékem ismét 2 üveggel, à 1 forint küldé-ni, m. lyért a díj mellékelve van. Fohnsdorf, Judenburg mellett, 1873. febr. 8. Tisztelettel 4394 Wieser Ágoston, bányamunkás az Aulakútban.

Minden sorsjegy biztosan huzatik!

A csász. királyi osztrák **1839-ki állam-sorsjegyek** legutolsó számhúzása 1879. márczius 1-én, melyek mindegyike nyereseménnyel huzatik ki. Az összes nyereség összege meghaladja a 9 millió forintot, s vannak köztük 300.000 frtos, 75.000 frtos, 30.000 frtos, 20.000 frtos stb. nyeresemények. Egy ily huzás, melyen mindegyik sorsjegy okvetlen nyereseménnyel huzatik ki, egy oly unicum, melyben résztvenni senki el ne mulasztja. Hogy ennél fogva bárkinek is lehetővé tegyük egy ily sorsjegy a lehető legkönnyebb uton való megszerezhetését, mi azokat az alább jegyzett jutányos árakon eladjuk.

Ötöd 1839-iki államsorsjegyek.

1 fél ötöd 85 frt	1 fél ötöd kül. kis nyere. . . 45 frt
1 negyed 45	1 negyed 25
1 tízed 20	1 tízed 12
1 huszad 12	1 huszad 7 frt 50 kr.

Több mint 9 milliónyi összes nyereseménnyel. Főnyerő 315.000 frt!

A MERCUR kiadóhivatalának bank- és váltóüzlete Budapest, Politzer S. Dorottya-utca 12. szám.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.

Irtá **HORVÁTH MIHÁLY.**

Az új dolgozat második, bővített kiadása. **1-22. füzet. — Ára egy-egy füzetnek füzve 1 frt.**

Horváth Mihály „Magyarország történelme” című nagy munkája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolcz nagy kötetben megjelent — nem szorul ajánlatásokra vagy dicséretre. Altalánosan el van ismerve, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem esze-telle meg oly hiven, tárgyilagosan, oly széleskörű szakjártassággal és oly művészen szép előadással, mint veterán tudosunk. Epen ezért, hazánk ezen legerjedelmesebb történetírójának, egy mivel magyar ember hazából sem szabadna hiányzani. Azonban a nyolcz kötetes nagy műnek az ára 30 forint, s eddigelé a munka csak együttesen, egészében volt megszerezhető. Sok mivel magyar embernek kellett nélkülözni könyvtárából irodalmunk e drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén van, a ki bármily irodalmi műért sem képes egyszerre 30 forintot kiadni. E körülményt tekintetbe véve, határoztuk el, hogy minél több történet-kedvelő számára megszerezhetővé tegyük nagy történet-írónk e legnagyobb alkotását. A fentemlített kiadás nyolcz kötetet ennélfogva felesztottuk 30 füzetre, melyekből havonként két két füzet fog kiadatik. E füzetek egyenként megszerezhetőek. Egy-egy 10 ivre terjedő füzet ára 1 frt. A részleten-ként való beszerzésnek ezzel tág tere nyílik, s ezentúl csekélyebb meger-tetéssel juthat bárki is a becses mű birtokába.

RUSSIA

AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.

Irtá **D. MACKENZIE WALLACE.**

Angolból fordította **Szentkirályi Mériós.**

A befolyó jövedelem a magyar írók segély-egylete javára fordittatik. **Két kötet.** **Ára füzve 4 frt.**

TARTALMA: I. KÖTET — A szerző előszava. — Az utazás Oroszországban. — Az éjszakai erdősekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácsokmány. — Egy régi jellemű paraszt-család. — Az éjszakai paraszt-ság. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok a kereskedői osztály. — Nagy-Novogorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az új helybeli önkormányzat. — Földbirtokosok a régi iskolából. — Földbirtokosok az új iskolából. — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnekek.)

II. KÖTET. A disszenterék, szakadók. — A pusztaság pásztornépei. — A tatár uralom. — A tatárok becsapásai. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilék. — Egyház és állam. — A krími hadjárat és következményei. — A párok. — A párok felszabadítása. — A felszabadítás következményei. a) A földbirtokosokra nézve. — A felszabadítás következményei. b) A paraszt-ságra nézve. — Az új törvénysek. — Terjeszkede és a keleti kérdés. — A fordító zárazava.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** egy évtől kezdve — 12 frt; **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egy évtől kezdve — 6 *; **Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG**: egy évtől kezdve — 8 frt; **Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK**: egy évtől kezdve — 4 *.

7-dik szám. 1879. **BUDAPEST, FEBRUÁR 16.** **XXVI. évfolyam.**

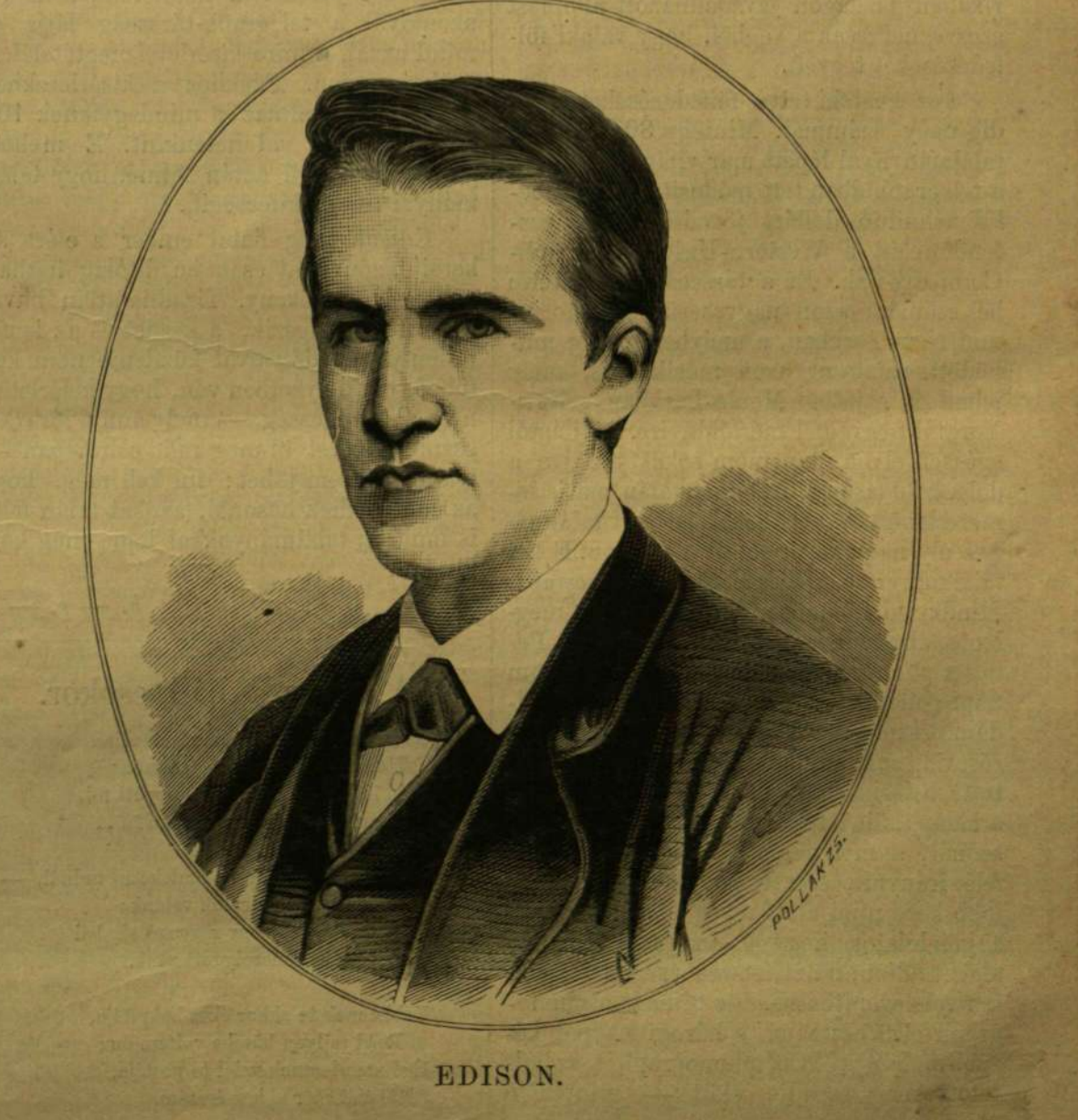
EDISON.

LAPUNK közelebbi számaiban számos új találmányt mutattunk be, melyek méltán felkeltették az olvasók érdeklődését. Mi természetesebb, mint az, hogy a közönség érdeke fölébredt ama rendkívüli ember iránt is, kinek a genialis találmányok legnevezetesebbjeit köszönheti az emberiség.

A föltagláló az új világ fia, azé az Amerikáé, mely csak három év előtt ülte meg megalapításának és függetlenségének száz éves emlékét, s mely ez idő alatt nemcsak utolérte Európát, hanem sok tekintetben fölüli is haladta. Az északamerikai Egyesült-Államok évezredekkel haladtak e száz év alatt s haladásuk most is oly rohamos, mint eddigelé. Sehol oly csodás hirtelenséggel nem támadnak virágzó városok, nem épülnek oly óriási vasutak, hidak stb., mint ez ifjú államban, mely kivált az eröműtan vívmányai terén s azok nagyszabású és sokféle alkalmazásában ma már páratlanul áll a földkerekségen.

E világrész gyermeke **Edison Tamás**, kinek arczképét ez alkalommal mutatjuk be olvasóinknak.

Edison noha még alig 31 éves, már is oly változatos multra tekinthet vissza, minőt csak Amerikában élhetni át. Alig volt még 11 éves, midőn az élet küzdterére lépett, még pedig arra a küzdterre, hol mindenki mindenivel szemben áll, mint ellenséggel, mivel meg kell küzdenie a kenyérért. Atyja, egy Ohio állambeli farmer, korán árván hagyta; anyja, ki maga is gyermekek tanításával volt kénytelen keresni a kenyerét, alighogy valamiképpel segílyezhette, alighogy az irás-olvasás legkezdetlegesebb alapfogásaival ismertethette meg a kicsiny fiut. De az segített magán. A napilapok elárúsításával foglalkozott, előbb úgy, a hogy az Amerikában szokás az utzasarkokon, később a Grand Trunk vasut vagonjaiban Kanadában. Az amerikai vasutak nélkülözhetetlen butora egy ilyen utazó fiu — a „train boy” — ki a vasutal utazik ide és oda, coupérol coupéra jár, s eladogatja a napi lapokat, kisebb, könnyebb olvasmányokat, olykor

resetét. Elment Port Huronba s ott egy új lapot alapított „Paul Pry” czim alatt. A lap azonban nem soká tartotta fent magát, csak addig, míg egy heves meg-támadott ellenfél a vízbe nem dobta a kis-csiny szerkesztőt, meg az egész nyomdát utána.

Ugy látszik, hogy ez a vizenyős tréfa egészen kigyógyította Edisont journalistai hajlamaiból, s a rá következő időben egész szorgalommal a távirással kezdett foglalkozni, hivatalt vállalt mint távirótiszt a „Western-Union-Telegraph-Company”-nál. Ez időben nem létezett rá nézve semmi más, mint a távirás, meg a villamosság. Éjjelét nappalát ezek tanulmányozásának szentelte, s hogy mennyire csüggött ez időben a pontok meg vonalak által való ez iráson, eléggé mutatja az a különöse is, hogy a fiát Pont-nak (Dot), a leányát Vonal-nak (Dash) kereszteltette. S a távirással való ez a folytonos foglalkozás nem is volt eredménytelenség: egymás után jutott a legérdekesebb felfedezésekre. Ő találta fel, hogy egy és ugyanazon a huzalon ugyanabban az időben két különböző táviratot lehet egy helyről a másikra küldeni, a mi nagy megtakarítás; s tőle származik az Amerikában ma már nagyon elterjedt bőrzei jelző, mely egy folytonos papírszalagra vési a napi árfo-lyamokat. Már ez időben egymást kezdték érni találmányai s a társaság, melynek táviratai hivatalnoka volt, magára nézve is előnyösebbnek találta, ha felmenti a szolgálattól, s ujabban teendő vizsgálatok és felfedezések foganatosítására pénzzel látja el. A találmányok persze a társaság birtokába mentek át. Európában a legtöbb találmány szerencsés véletlen műve, ritka kedvező körülmények között sikerül egy-egy emberélet alatt nehány, s ime Amerikában gazdagon javadalmazott állomást szerveznek csak a végből, hogy valaki felfedezéseket tegyen.

S ez a valaki tett is felfedezéseket és pedig nagy számmal. Mintegy 80 különféle találmányával lépett már világ elé, s csak a telegraphiában tett módosításai körülbelül félmillió dollárt jövedelmeznek esztendőnként a Western-Union-Telegraph-Company-nak. Ez a társaság rendeztette be számára azon nagyszerű laboratoriu-mot New-Yorkban, a melyben eddig működött, valamint azon másikat is, mely jelenleg sajátja Menlo-Parkban, New-Yorktól negyedfél mérföldnyire. A világtól egészen elvonultan, nem sokat törődve a dolgok folyásával, itt élne ő talán ma is ismeretlenül, ha többek közt két találmánya oly nagy zajt nem üt a világon. E két találmány: a telephon és a phonograph. Mindkettő, különösen pedig az utolsó, meglepte, elragadta a művelt publikumot. Pedig a phonograph mesterének csak három napi gondolkodásába került. Egy nap vidám beszélgetésbe volt merülve egy ismerőseivel, miattal kalapját balkezeében tartotta belsejével szája felé, jobb kezét pedig a kalap külső tetejére nyugtatta. Minden szónál, a melynél a hang a kalap belseje felé irányult, érezte, hogy a kalap feneke jobb keze ujjai alatt rezeg s ez adta neki a gondolatot, hogy e rezgésnek állandó alakot adjon, s azt tetszés szerint bármikor föleleveníthesse. Így támadt a phonograph első eszméje, s három nappal később már egy kész phonographot szólaltatott meg segédje előtt — miután ő

magá, hallásbeli hibája miatt, a beszédet jól ki nem vehette.

Edison folyton foglalkozik főtálmálásokkal jelenleg is, s legujabban sokat beszélnek azon kísérleteiről, melyeket a villamosság általi világítás ügyében tesz, s melyektől új korszakot várnak ezen a téren, ámbár e kísérletek eredménye még merőben ismeretlen. Nem érdektelen egy más új találmánya sem, az aerophon, mely nagy hangon képes beszélni messze távolságokra, s melyet ennél fogva utcaizai plakátok helyett akarnak használni, hogy a járóménőknek elkiabálja a hirdetésekét. E találmány különben ez alkalmazásában aligha fog hízagot pótolni, a mennyiben már most is eléggé ismerjük — a nagyhangú reklámokat.

Edison minden találmányában a praktikus élet szükségéhez tartotta magát s kevés oly találmánya van, a melynek csak teoriában lenne meg az értéke. Sőt már kész találmányainak is képes bizonyos praktikusabb irányzatot adni. Így p. o. a phonographot oly sok mindenre akarták haszonnal alkalmazni, s alig-alig hogy sikerült, mig nem ő azt legujabban — nyelvtanításra használja. Idegen nyelv elsajátításánál mindig legfőbb nehézséget okoz a kimondás, s é p e miatt kell drága, de néha járhatlan mestert tartani. Edison egész grammatikát csinál gépből, mely felülmul minden más grammatikát abban, hogy beszél, még pedig helyesen beszél. Csak meg kell bizonyos megjelzett gombokat nyomni, hogy a gép az illető szót, vagy szót kiejtse, s a tanuló magának megjegyezhesse.

Kétségtelen praktikus voltának köszönheti Edison azt is, hogy vagyonos ember. Az egykori „train boy” ma 200,000 forint évi jövedelem fölött rendelkezik, s azonkívül a telegraph-társaság látja el mind azzal, a mire kísérletei megtételéhez szüksége van. Ezekhez a kísérletekhez őt segédet alkalmaz s mindegyiknek 100 dollár fizetést ad hetenkint. E mellett persze nem kell aztán félnie, hogy találmányai titkait kifecsegi.

Edison még fiatal ember s elért sikerei bizonyosan csak buzdítólag hathatnak rá. Tevékeny, fáradhatatlan buvár lelke nem nyugszik, a kezdet és az ismeretlenség akadályaitól küzdenie nem kell többé, oly helyzetben van, hogy kísérleteinél, a költségek, — mely annyi jóra való eszmét, tervet őt meg már csirájában — tekintetbe sem jöhet: mi kell még, hogy az eddigiekhez hasonló, azokat talán felül is muló új találmányokkal lépje meg kortársait?

h. — p. —

A hervadt bái csokor.

Oh jer napvilágra néma rejtekedből
Hervadt csokor, virág mumiá;
Szép idők emlékeit virágok együtt föl,
Miért kellett már elmúlnia? ...

Emlékszel-e? — oh ha emlékezni tudnál, —
Mikor én s te virulok valánk;
Az élet tavasza, s egy ragyogó vig bál
Boldogsága mosolygott ránk.

Keblemnek te akkor ékes bokrétiá,
Reád milyen büszke voltam én;
Égő szerelemnek válnál te postája,
Bübját már akkor érezém.

Ajkam mosolyából az ifju mint leste:

Tudom-e, hogy küldöd ő vala;
Én leszek vagy senki, — tudta már ez este, —
Életének őrző angyala.

Repültek az évek, azóta a fákról
Tizszer hullt le a hervadt levél.
S mi bucsuzunk már a tiéd ifuságtól,
Te is rom vagy, csak emléked él.

Porladj itt virágom néma rejtekedben,
Az a két szív rég együtt doboz;
S a feledés fátyla rád csak akkor lebben,
Ha majd égő fáklyánk ellobog ...

W. Rajka Teréz.

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.

Közl: **Eötvös Károly.**

(Folytatás.)

A francziák még azon a napon a hercege elé állították. A herceg nevet, lakásukat s életkorukat kérdezé. Csodálkozott, midőn a 40—45 évesnek látszó francziák legidősebbje is csak 35 évesnek vallotta magát.

— Ti Napoleon katonái voltatok?

— Igen, kegyelmes ur.

— Ismertem egykori uratokat s küzdöttem ellene. Derék katona volt. Ti pedig igazolványt kaptok tőlem s szabadon mehettek Nizsny-Tsirskájába. Ha ott is jól viselitek magatokat: remélnetek szabad a fölséges czár további kegyelmét.

Ezzel elbocsátá őket, utasítást adván szárnysegédének, hogy mindegyik francziának igazolványt és tíz rubelt adjon.

Elvégre tehát szabadok voltak Orenburgban. Ismét volt a kis csapatnak mintegy ezer rubel pénze, a melyhez még a dologházon kívül maradtak műszereinek s fölséges ruháinak ára jött. Most már a biztonság érzetével szabadon utazhattak tovább. Mégis Dulemba tanácsára a dologházi ruhákat közönséges orosz paraszt ruhával kicserélték.

Igy indultak el 1824-ik évi júniusban Uralszk felé s július elején szerencsésen oda értek. Itt már végkép elhagyták az Urál hegyeket, oly sok átélt szenvedésnek emlékeit s elhagyták az Urál folyó partjait is. Egy heti pihenés után gyalog szerrel utnak indultak Szaratov felé s minden baleset nélkül augusztus közepére oda értek. Pénzüik ide érkezésük alkalmával volt még vagy hatszáz rubel.

Szaratov, bár a Volga partján, már európai városnak tűnt föl előttük. Háza, utcaiz, ipara, kereskedelme s különösen német lakosai azon családossá ejtették a francziákat, hogy ők most már Európa közepén vannak. Valóban itt az eddigi egyetértés, mely oly sok veszélyből kimenté s oly sok szenvedésben megnyugtatót őket, felbomlott közöttük.

A kis társaság egy része ugyanis eddigi megállapodásuk és szerepük szerint a Volgán lefelé akart utazni a Donhoz és Törökországba, a másik része azonban retteggett attól, hogy a Volgán újra visszatérjen Ázsiába a vad nomád népek közé s azért egyenes uton akart Franciaország felé menekülni Voronesen át. Számítást tettek, hogy ha egyenes uton is negyedfél száz mérföldnyire vannak Franciaországtól s ha mindig akadálytalanul mennek is, három hónap előtt nem érik el hazájuk határát, vajjon mily utat kell még teniök, ha a Don és Törökország felé kerülnék —

— Barátim, mondá Monteau, ha valamennyien az egyenes és száraz utat választjátok: én veletek tartok. De ha csak négyen, öten jöttök is velem: én a volgai utat választom. Nem a vad emberektől félek én, hanem a szelidektől. Nem az orosz paraszt, nem a vad kirgiz és kozák ijesz-

engem, hanem az orosz hatóság. Kirgiz és kozák legfőljebb pénzemet, ruhámat vagy életemet veszi el, bár mind ezekre vigyázhatok. De a hatóság elveheti szabadságomat és visszavíhet oda, a honnan elmenekültünk. E gondolat rosszabb előttem, mint a halál, mint az elvárkozás. Emlékeztek a dalmatovi jólelkű barátira. Megmondotta az, hogy Európa felé ne meneküljünk, mert ha száz igazolványunk volna is, fölfedeztetés esetén minket, francziákat, Napoleon katonáit soha nem eresztenek haza, hogy mi Európának uráli szenvedéseinket s fogságunkat el ne mondassuk. Ez az ember volt szomorú utunkban a legelső igaz barátunk és én ennek jó tanácsát akarom követni.

E szavakra elszántan kiáltottak föl néhányan:

— Monteau, veled tartunk!

De másokban mégis megmaradt a kétely. Különösen Harvey szentül hitte, hogy Dulemba jószágú emberek másüt is, minden városban találhatók s minél közelebb jutnak Európához: annál inkább. Ő mégis csak jobb szeretne Lengyelország felé menekülni.

Ez alkalommal nem lett eldöntve a kérdés.

A következő napon a két lutheránus franczia elment az evangélikus püspökhöz, hogy tanácsát, kegyességét és segédelmét kikérjék. A püspök jó szívet hallgatta meg hitrokonainak panaszát, de hivatalos érzelme mégis azt tanácsolta a francziáknak, hogy csak oda menjenek, a hova a fölséges czár kegyelme parancsolta őket.

— Ha azonban, utána tette némi gondolkodás után, a ki lebeszél benneteket a szabadulásról, sőt vikáriusom által ajánló levelet is adok hitsorsosainkhoz.

Ezzel jöttek vissza a lutheránusok Monteauhoz és társaihoz.

Ez döntött. Harvey és társai végleg elhatározták, hogy ők az európai és száraz utat választják. Voltak pedig, a kik ebben egyetértettek, tizenheten.

Harvey és társai nem is sokáig késlekedtek. Egy napot töltöttek még ott, hogy utjuk irányát bizonyosan megállapíthassák. Fölkerestek külön-külön mintegy tíz lutheránus német kereskedőt, hogy tőlük a biztos utat, az utba eső városokat és folyóvizeket név szerint és egymás után megkérdezhessék s maguknak följegyezzék. Utjuk Vorones és Kiev felé lett megállapítva s azt állították, hogy Kiev oda Szaratovhoz 700 verstnyire van s hogy egy hónap alatt oda érnek. Édes remény táplálta őket, hogy új évre láthatják Franciaországot. Oly bizton, oly jól, oly nyugodtan érezték magukat, mintha már semmi baj és viszontagság sem állana előttük. Az égő vágy és a lázas képzelet semmi nehézséget föl nem fedezhetett. Monteau is elhallgatott intéseivel és aggodalmaival, semmi nem zavarta álmodozásait, öröm sugározta be szemeiket és arcuk vonásait.

Együtt ültek mind a harminczöten egy este egy vendéglobban, mely a Szlobod nevű külső városban kívül Szaratov nyugoti részén egy vásártérnek használt pusztai területen feküdt. El akartak egymástól még ez estén bucsuzni, hogy Harvey és társai korán hajnalban szó nélkül tovább indulhassanak.

Azonban lefokvételről szó sem lehetett, aludni egy sem tudtak volna. A bajtársak, kik tizenkét év előtt hagyták el hazájukat, kik tizenkét év alatt száz meg száz bajtársukat temették el Mohilevtől Szentpétervárig, Szentpétervártól az uráli bányákig és onnan Szaratovig s kiket tizenkét évnek közös nyomora elválatlan testvéreké tett, nem tudtak egymástól könnyű szerrel elbucsuzni.

Csendes beszélgetéssel töltötték el az ejsza-

kát. Megemlékeztek a nagy császárról és a hatalmas csatákról, melyeket végig harcoltak. Egyiknek, másiknak eszébe jutott apja, anyja, testvére és jegyese, a kit otthon hagyott.

— Vajjon élnek-e még? sóhajtott föl egyik vagy másik, vajjon várnak-e még engem?

Volt olyan is, a kien újra erőt vett a kétség.

— Meglássátok bajtársak, mi soha nem fogunk Franciaországba jutni.

Az ilyen felszólalást Monteau nem hagyta szó nélkül.

— Emlékezzetek vissza azon szerencsétlen pillanatra, mikor elfogtak bennünket. Éhesek és félábra a legújabb tudunk állni. A halálnak közönyével engedték magukat fogságba hurcoltatni. Emlékezzetek vissza a sivatagra. Eltemetjük bajtársainkat s oly nagy kedvünk lett volna magunknak is lefeküdni melljük a sírba. S mégis a remény kitartására intett s inkább el voltunk szánva a nyomorra, csak hogy Franciaország felé minden nap közelebb juthassunk, mint sem itt maradtunk volna habár nyugodtan és inség nélkül. A gondviselés nem vezetett volna idáig, ha tovább vezetni nem akarna.

Ruhán és pénzen teljes egyenlőséggel és minden viszály nélkül osztottak meg. Huszonegynek volt olyan utlevele, a minőt Demidoff herceg adott, tizenegynek pedig csak Uráiból hozott hamis kegyelmi igazolványa volt meg. Ezek közül csak öt esatlakozott Monteauhoz, a többi Harveyvel tartott.

„Én — ugy mond Henri — el voltam határozva Monteauval tartani. Mikor azonban hajnalodni kezdett s tizenkét társunk fölkel, kis batyuját mindegyik a kezébe vette s könyező szemekkel ránk tekintett s szó nélkül egymás karjaiba borultunk; e szomorú pillanatban én is ugy éreztem magam, mintha nekünk örökre itt kelene maradnunk. Nem tudtam a vágyunk ellenállani s felkiáltottam: Monteau, én is velük megyek. Monteau nem tudott vagy nem akart szólni s így a hajnali szürkületben én is elindultam Harvey csapatjával. — Bajtársak, kiáltá Monteau utánunk — legyetek józanok és alázatosak, az isten áldjon meg benneteket. Valamennyien sirtunk, de nem feleltünk. Szó nélkül, szomorúan ballagtunk az uton több mint két óra folyásig. Mikor már a nap jó magasan járt, egy kozák-csapattal találkoztunk, 10—12 lovasból állott s egy czifra, fényes egyenruhás tiszt lovagolt a csapat élén. Valahonnan Szaratovba mentek. Mikor egymáshoz értünk, jó távolra kikerültük őket s megálltunk és meghajtottuk magunkat a csapat előtt. A tiszt mégis oda ugratott közénk s minden szó és minden ok nélkül korbácsával végig vert bennünket, mintha csak bolond vagy részeg lett volna. A vér arezunkba szökelt, nehéz volt a bántalmat szó nélkül eltűrni, de az elválás sokkal inkább megtört bennünket, mintsem fellázadni mertünk volna. És ez esemény engem mégis visszatértett utamról. — Harvey, mondám, én nem megyek veletek, igaza van Monteau-nak, jobban kell felnünk a szelidektől, mint a vadaktól, én visszamegyek Szaratovba. Harvey le akart beszélni szándékomról, nem hallgattam rá, kiszakítottam magam karjaiból s elindultam visszafelé. Még dél sem volt s én ismét Szaratovban voltam. Társaim közül néhányat ott találtam az éjjeli tanyán, a kik engem nagy örömmel fogadtak s mindnyájan megöleltek. Így maradtam én Monteau társaságában, isten tudja: így volt-e jobb!”

Monteau még néhány napot töltött el Szaratovban. Meg akarta várni augusztus végét. Szeptember elején már jöttek vissza a karavánok a nizsny-novgoródi vásárról és ő egy ily karavánnal akart a Volgán lefelé utazni. Valóban szeptember 4-dikén találkozott egy gazdagnak

látszó krasznofarszki tatárral vagy kalmukkal, ki egy terebélyes de könnyű építkezésű vitorlás hajóval Kazánból jött s Szaratovban kikötött. Monteau szóba állott a hajótulajdonossal s midőn azon kérdésére, hajlandó volna-e őt és társait Czariczinba szállítani, igennel felelt: elment és megvizsgálta a hajót. A hajó inkább dergelye volt, földött előreszében alig fért el 5—6 ember s az is csak fekvé; személyzete 30—35 rendkívül piszkos kalmuk férfiból állott s általában a hajó is kiállhatatlan bűzös és piszkos volt minden ízében. Kaviárt, szárított halat, vizahólyagot és csudasót szállított föl felé s rakományá most dohányból és bagariából állott. Monteau mindamellett megalkudott, miután a csapatot fejenként két rubelért hajlandó volt Czariczinba szállítani.

A következő napon már nagy lassúsággal lefelé haladtak az óriási folyó vizen.

A kalmuk azt mondá Monteau-nak, hogy tíz nap alatt még akkor is Czariczinban lesznek, ha a szél nem segítene, elég lesz tehát, ha Monteau tíz napi élelemről gondoskodik, vagy még annyiról sem szükséges, mert hiszen utközben is kikötnek két-három helyen. Monteau mindamellett két hétre való élelmi szerről gondoskodott, ez időre kellő mennyiségű kenyert, szárított halat, sajtot, kalbászt és füstölt húst bevásárolván. Bajnak és veszedelemnek minden előérzete nélkül foglaltak helyet a hajóban s utaztak éjjel, nappal egyaránt.

(Folyt. követc.)

Képek Chinából.

IV.

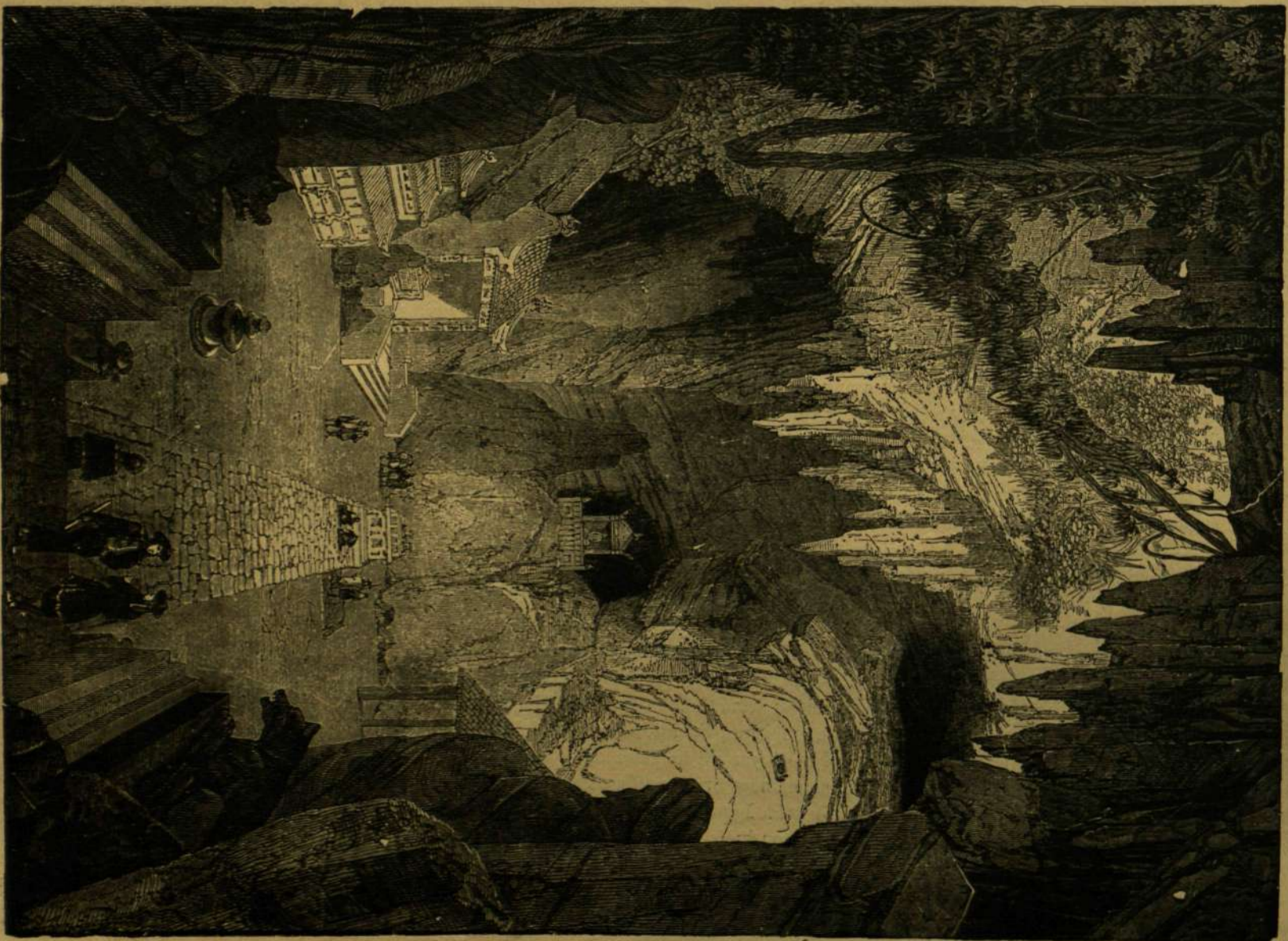
Az alvilági büntetések pagódája. A kínzószerek. A jövő élet útja.

A chinai nép élénk fantáziá a csodadolgokat művel. Az utasok nem gyözik a jó chinaiak leleményességét bámulni és magasztalni. Építményeik is magukon viselik e fantasztikus jelleget, azt a bizarrságot, a mi már a beteges képzelemnek szüleménye. Mindenben eredetiek és különcök. De a chinai nép ezen idealizmusa dacára sem mondható nagyon ájtatosnak; a vallás dolgában mindinkább helyt ad a közönynek, mi megint nyílt, számító és nagyon is realis gondolkodásnak tulajdonítható. Idealizmusa csak odaig terjed, mig nem ütközik anyagi érdekeibe; ezen a ponton aztán megszünik és helyt ad a realizmusnak. Ez ellen sokat kell küzdeni a papoknak, kik csak ugy tudnak a népen uralkodni, ha azok nagyon is alárendelik magukat az ő tanításuknak. Küzdenek és nemcsak a rábeszélés édes nyelvével, hanem a rettentés sötét és irtózatossá eszközeivel is. Ez utóbbiaknak hívó közönsége ki is kerül a nép alsóbb osztályából, mig a tanult chinai megmosolyogja a szegény bonczok (búda papok) ijeszto rémképeit, melyekkel őt a jövő üdvösség útjára akarja terelni.

Dante „Divina comediá”-jában élénk színekkel találjuk esetetve a poklot és annak borzasztó kinjait. Amde azoknak festésében a chinaiak képzelme sem maradt sokkal hátrább. Van Tien-Csinben egy pagoda, melyet a pokoli büntetések pagodájának neveznek. Nagyon répi épület. Bizarr diszitményekkel van ékítve, melyek mind a pokol kinjait ábrázolják. A pokolbeli kínzások megjelenítésére fából készült és megmaranyozott embernagyságu alakok szolgálnak. Ilyen alakban vannak a legkülönbözőbb büntetésekre kimért büntetések feltüntetve. Az egyik szoborművön egy ideális tájkép látható, melynek hátterében egy magas hegy emelkedik szétfűrészelt és vassal szeggett csucsokkal. E csucsokról kis emberi alakok hullanak alá a tatóngó mély-ébe, hol a hegyes vas szuronyok és vágó eszközök darabokra vagdálják őket. A szobormű alatt ez áll: „Igy bűnhődnek a fennhéjázók és dolyfósek”. Egy másik szoborművön egy halálra ítélt bűnös két deszka közé van szorítva, feje, lábai, kezei lekötvé és két bakó éles fűrészzel vágja ketté testét. Ez az atyagilykosok bűnhődése. Másutt egy szándékos gyujtogatóra mérik ki az iszonyatos büntetést; két malomkő közé fektetik és ugy zuzak szét, miáltal az odasereglett ebek verét nyalogatják.

Az utonálló rablókat egy sajtáságos szerke-

„A JÖVŐ ÉLETTÉLJA.” SZOBORCSOPORTOKZAT A TIEN-OSZINI CHINAI PÁGOODHÁBAN.

BUDHA-TEMPLIOM A TURANI MÁRVÁNYHEGYSÉGEKEN (SOCHINGHINÁBAN).

MEDVEVADASZAT OROSZORSZÁGBAN.

zetű gépen, mely szüntelenül forog az áldozattal egy megerősített nagy kék körül, metélik darabokra. Mindezen alakok valódi művészettel vannak kifarragva az ajtatos és könnyen hívő nép elretentésére. A chinaiak által felkészített kínzások hajmeresztő borzalmasok s a szobrászok alig tettek hozzá valamit saját eszméjükből. Ezek a csoportok egészen a bonczok utasításai szerint készültek. A kínzásokat ábrázoló csoportok körül láthatók a bosszú istenek, a pokol szörnyei, a mint az ítéletek végrehajtásánál ijesztő torzképekkel elnökölnék.

Ebben a pagodában van a *jövő élet útját* ábrázoló csoportozat is. A hívek egész serege tolu felfelé egy sziklával szegett göröngyös úton, a mennyország kapuja felé irányozván léptek. A boldogság kapuja nyitva áll előttük; egy órszakállú agastyán, a kapu őre várja és fogadja őket a kapuban. Elérnek a legalsó lépcsőhöz, hol sorsuknak koczája eldül. Az agastyán egy keze intésével határoz felettük; a kiknek jobbja int, azok bemennek a mennyországba, az éden örömeibe; a kikre balkezét emeli fel, azokra vár a pokol rettenetes örvénye. Csak egy lépés előre, mert hátra felé már nem vezet út, és a szédítő mélységbe zuhannak alá. Itt tüzet szóró rettenetes sárkányok és a képzőművésztől egyéb rémek fogadják őket. A megsemmisülés gyilkos örvényébe hullottak. A bizarrnál bizarrabb csoportokat szemlélésében elmerült látogatót csak az ajtónál álló papnak alimizsnát kéregető hangja riasztja fel álmélkodásából és győzi meg arról, hogy ez még nem valóságos pokol. A jámbor chinai sem olyan könnyen hívő, hogy mind ezt készpénz gyanánt vegye; de nem is adakozó természetű, s a pagodából kilépők közül alig ad alimizsnát a tizedik, huszadik, pedig a buzgó ajtónál minden kilépőnél nagyot üt a dobverővel a felfüggesztett tamtama (rézdob), mi az alimizsna adására emlékeztet.

A turani márványhegyek.

Ázsia délkeleti részén francia Cochinchina név alatt egy kis tartomány létezik, melynek területe 500 négyzet mérföld s lakossága mintegy 1 1/2 millió. E tartományt a franciaik departementokra s cantonokra osztva, egészen francia rendszer szerint kormányozzák, de a lakosság, mely sok ideig volt China fennhatósága alatt s melynek nyelve s műveltsége sok tekintetben hasonlít a chinaihoz, még mindig fentartotta eredeti jellegét.

Az a hely, melyet képünk mutat, Turan kikötő város mellett fekszik, Cochinchina keleti partján, nem messze Hué fő és fejedelmi várostól. A Turan folyam és tő között állnak a márványhegyek, melyekben földalatti templomok vannak. Turanból két óra alatt ide lehet érni, hol a benzültek sátrai és csinos pagodák hirdetik az idegennek az istenek templomainak közellétét. E templomok márvány barlangokban vannak emelve. A legnagyobb budhista templom, melyhez sziklalépcső vezet. Egy hosszú sötét folyosóra ér itt a látogató, s miután ezen áthatolt, meglepő látvány tárul föl előtte. Egész váratlanul egy nagy barlanghoz ér, melynek boltozatáról a legesodálatosabb és legtrikább kőalakok függnek le, ágazatairól és párkányairól liának és más növények folynak szét. A bejárásnál mindét oldalán oszlop-széken, melyhez faragott lépcsők vezetnek, mesés állatalakok nyugszanak, s ha a templom belsejébe vezető lépcsőn becsatkozunk le, két roppant nagy emberi alakot pillantunk meg, fejökön turbánnal.

A sziklák a felső boltozaton levő nyíláson nyernekvilágítást. A bejárással szemben márvány alapon emelkedik az oltár, melyhez kőlépcsőkön juthatni föl. A mélyedésben egy 3 láb magas faszból van: a budhista bálvány. A kisebb pagodák a templom baloldali mellékfolyosóban emelkednek, hova a cochinchinaiak buscra járnak, bálványukat térdén állva, földre hajtott fővel, imádní.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A gyűlés színe előtt.

Mikor dr. Sarassin az egészségügyi nemzetközi kongresszus negyedik ülésébe megérkezett, lehetetlen volt észre nem venni, mily különös

előzékenységgel fogadtatik kollegái részéről. Még az elnök is, Lord Glandover, a térszalag-rend birtokosa, kevély főúr, kit csak nevéért s magas állásáért fogtak meg elnökök az egészségügyi nemzetközi kongresszusra s a ki itt nem is tett egyebet, mint megnyitotta és bezárta az üléseket s az elébe tett jegyzék szerint gépileg kijelölte a szólasra következőket, — mondom, még az elnök is — ki eddig észrevenni s ismerni sem látszott a francia tudott, a „vér tekecseinek megszámlálására“ való elmés kép feltalálóját, — most igen nyájasan s leereszkedőleg intett neki, hogy az elnöki szék mellett jobbról üresen álló széken foglaljon helyet. A kongresszus tagjai felállottak, a mint soraik közt Sarassin tudor átlépdelt.

Meglepetve az előzékenység s kitüntetés jelei által, a tudor gondolkodott annak oka felől, s azt vélte, hogy a kongresszus tagjai bizonyosan átgondolták a dolgot s rájöttek, hogy „a vér tekecseinek megszámlálására“ általa készített és bemutatott gépeske csakugyan fontosabb vívmány a tudomány terén, mint első tekintetre látszott nekik. E megnyugtató és fölemelő hitben hajtogatta magát kollegái üdvözléire s foglalt helyet az elnök jobbja s a neki kínált széken.

De a feltaláló boldog családosa máharm szétfoszlott, mikor lord Glandover, hajthatatlan hátgerince hallatlan megerősítésével, feloldalt felé csavarodva, ezt sugá fülébe:

— Hallom, ön tekintélyes vagyon ura lett. Azt mondták nekem, hogy ön ma huszonegy millió font sterlinget ér.

Sarassin tudor, ki úgy érezte magát, hogy egy garással sem ér többet ma, mint tegnap ért, csak azon csodálkozott: hogyan terjedhetett el a hír oly gyorsan, holott ő senkinek sem szólt felőle. Elfelelte, hogy maga dicsérte meg az angol lapokat, mely „jól vannak szerkesztve“. S valóban, jobb felől szomszédja, dr. Ovidius, Berlinből, lapos és kétszínű mosolyalag így szólt hozzá:

— Kollega ur valóságos Rotschild! A „Daily Telegraph“-ból olvastam az ujságot. Fogadja szerencsekívánataimat.

S ezzel a nevezett lap aznap-reggeli számát tette elébe. Abban, a „Különfélek“ rovatában a következő üdonság volt olvasható:

„Mesés örökség. A gokuli bégum híres öröksége nem gazdátlan többé! Billow-Green és Sharp, London, Southampton-utca 94. sz. a. ügynökség ügyességének s fáradhatatlan buzgalmanak sikerült feltalálni a törvényes örökösöt. A jelenleg az angol bank letéteményében levő huszonegy millió font sterling szerencsés tulajdonosa egy francia tudor, Sarassin orvos, kinek egy jeles fölfedezését, melyet a brightoni nemzetközi orvosi kongresszuson terjesztett elő, pár napja ismertettük. Csaknem hihetetlen utánjárás, éleselmű összevetések s bonyodalmas utján, melyek elbeszélése maga egy regény volna, sikerült Mr. Sharp-nak, az említett cég egyik tagjának, ellenmondhatatlan bizonyossággal megállapítania, hogy Dr. Sarassin a gokuli bégum második férjének, Langéval János-Jakab baronetnek egyetlen élő utóda. E szerencsefátonka Bar-le-Duc francia kis városból származott s Kelet-Indiába vándorolt, hol nagyra vitte. Örökségét most Sarassin tudor, egyszerű formások betöltése után, azonnal fölveheti. A bejelentés már meg is történt a kancelláriai hivatalban. A körülmények sajátságos láncolata adta egy francia tudor kezébe a hindu rájak hosszú sora által felhalmozott óriási vagyont. A vak-szerencse ezuttal értelmesen viselte magát; sokkal rosszabb kezekbe is juttathatta volna e roppant vagyont. Szerencsét kell kívánnunk hozzá, hogy oly embernek juttatta, a ki jól fog tudni élni azzal.“

Sajátságos, de igaz, hogy Sarassin tudort bántotta a hír nyilvánosra hozatala. Megalázónak érezte, hogy az emberek oly nagy fontosságot tulajdonítanak annak, a mire ő kisebb súlyt helyeztet; úgy érezte, mintha egyéni

érdeme kisebb lenne e vagyon sulya alatt. Munkái, tudománya, fölfedezése nem tudtak kellő elismerést vivni ki számára — s váratlan gazdagsága egyszerre felé fordítja a közfigyelmet. Lord Glandover szabatosan fejezte ki a közérzületet, midőn azt mondá róla, hogy „ma 21 millió font sterlinget ér,“ sem többet, sem kevesebbet.

E gondolat összeszorította szívét, s a kongresszus tagjai, a kik kíváncsian kémlelték, hogy „néz ki“ egy fél-milliárdos ember: meglepetve látták, hogy arczán inkább a méla szomorúság, mint a megelégedés kifejezése ül.

De csakhamar legyőzte e muló gyöngösgéget. A cél nagysága, melyre váratlanul jött gazdagságát szentelni el volt határozva, egyszerre lelke előtt állott s felvidította. Csak elvárta, hogy mig dr. Stevenson, Glasgow-ból, befejezi előadását „a bamba gyermekek neveléséről“ s aztán szót kért az elnöktől, egy rövid bejelentésre.

Glandover lord neki adta a szót, melynek sora közlőben dr. Ovidiuson lett volna.

— Uraim! — kezdé dr. Sarassin — várn akartam néhány napig ama sajátságos szerencse bejelentésével, mely épen egészen váratlanul ért, — mely a tudományra nézve nem fog jó következmények nélkül maradhatni. De miután az eset nyilvánosságra jött, talán negyvezés színében tűnhetnék föl, ha tovább hallgatnék róla. Ugy van uraim, tény, hogy tetemes vagyon birtokosába jutottam; több száz millió frankot örökölttem, mely az angol bankban van elhelyezve. Kell-e mondanom, uraim, hogy én az örökséget úgy tekintem, mint a tudomány számára kezeim közé letett *hibizományt*? (Mély hatás.) Ez a vagyon nem az enyém, ez az emberiségé, a haladásé! (Mozgás. Felkiáltások. Köztetszés. Viharos taps. Az egész gyülekezet feláll, mintegy átvillanyozva e nyilatkozat által.) Ne tapsoljanak nekem, uraim. Egyetlen emberét sem ismerem a tudományban, a ki helyemben másképp fogta volna fel a dolgot. S ki tudja, nincs-e nyilatkozatomban, mint minden emberi dologban, némi önzés? (Élénk ellenmondások.) Egyébiránt mindegy! Nézzük csak az eredményeket. Kijelentem tehát, és pedig véglegesen s minden föntartás nélkül, — a véletlen által kezembe adott félmilliárd nem az enyém, hanem a tudományé. Akarnak-e önkö lenni az a parlament, mely e budget fölött rendelkezik? Saját értelmemben nem bizom eléggé, hogy abszolút hatalommal merjek rendelkezni fölötte. Önökre ruházom át a rendelkezési jogot. (Mély meghatottság. Tartós tetszés. Hurrak-kiáltások; általános lelkesedés.)

A kongresszus talpon áll. Némelyek, elragadtatásukban az asztalra ugranak. Turnbull tudor, Glasgowból, szédülési rohamot érez. Cigoma tanár, Nápolyból, fuladástól lepik meg. Egyedül az elnök, lord Glandover ő nagyméltósága őrizi meg hidegvérét. Meg van győződve, hogy Sarassin ur csak tréfál s eszében sincs valósitani, a mit mond e vagyonát a „tudomány“-nak átengedni.

A szóló azonban, mikor a csönd valamennyire helyreállt, újra fölveszi a szót s így folytatja:

— Ha szabad egy tervvel lépnem föl e részben, a következőt volnék bátor javasolni. A kongresszus, visszanyerve nyugalmát, feszült figyelemmel hallgatja a szónokot, mig az kifejti, hogy az orvosi tudomány célja a közegészség felvirágoztatása s az emberi nyomor megszüntetése; hogy e cél a szerencsétlen közegészségi viszonyok akadályozzák; hogy az emberek egészségtelen lakásokba, rosszul épült városokba és falukba vannak összehúzóva; hogy ennél fogva az emberiséggel, a testi egészséget illetőleg, mely a lelkiéne is alapja, az tenné a legnagyobb jót, ha e sajnos állapotokat s által-

ban a közegészségi viszonyokat alaposan meg lehetne változtatni. Indítványozza tehát egy, a tudomány minden követelményeinek tökéletesen megfelelő eszményi minta-város alapítását, mely élő s gyakorlati tanítás legyen az egész emberiségnek jövőre.

A kongresszus az előbbihez hasonló lelkesedéssel fogadta a konkrét javaslatot is. Taps, hurrak-zás újra kezdődött. A tagok felugráltak székeikről, Sarassin tudor köré tödültek, székével együtt fölemelték s diadalmemében hordozták őt körül a teremben.

— Uraim, — folytatá a tudós, mikor a zaj lecsitult s ő ismét előbbi helyére juthatott, — e minta-város, az egészség és jólét e székhelye, mely szemünk előtt lebeg s néhány hó alatt valósitható is, ez nyitva álland a világ minden népeinek, meg fogjuk őket oda hívni, hogy lássák és tanuljanak belőle. Be fogjuk népesíteni munkahiányban szenvedő, de dolgozni képes szegényekkel; iskolákat és egyetemeket fogunk emelni benne, melyekben a testi és szellemi erők teljes egyensúlyba hozatala lesz a kitűzött cél, s a világnak jobb és épebb nemzedéket fogunk nevelni a mostaninál!

Sarassin tudor a lelkesedés új nyilatkozatai között ült le. Lord Glandover az elnök hozzáhajolt s fülébe sugott:

— Jó számítás, kitűnő üzlet! — mondá. — Az emberek csak úgy fognak tödülni az ön városába; a betegek és szinylődők árverelni fognak a lakásokért; házak és házhelyek mesés árakra fognak emelkedni. Igazán, ügyes számítás!

A szegény doktor, kit e föltevés sértett, már felelni akart az excellentiás urnak, midőn hallá, hogy az alelnök köszönet-szavazatot indítványoz „a nagylelkű adományozónak“.

— Örökre dicsőségére fog szolgálni, — mondá — a brightoni kongresszusnak, hogy e nemes terv kebelében szülemlett meg, mert abban a legmagasb érzelmiség ölelkezik a legemesebb szívvel. Indítványozza azért, hogy az alapítandó minta-város „Sarassin“ nevet viseljen, s hirdesse örökre alapítója nevé!

A kongresszus az indítványt a legnagyobb lelkesedéssel s egyértelmű határozattal fogadta volna el — ha maga Sarassin ur ellene nem mond.

— Nem, uraim! nevének semmi köze e dologhoz. Tartunk fönn inkább elnevezést a jólét és boldogság, a haladás és egészség ama városának, melyet alapítani szándékozunk. Engedjék nekem a kegyet, hogy azt hazám nevére keresztelhessem; legyen neve: Frank-város (Franceville)!

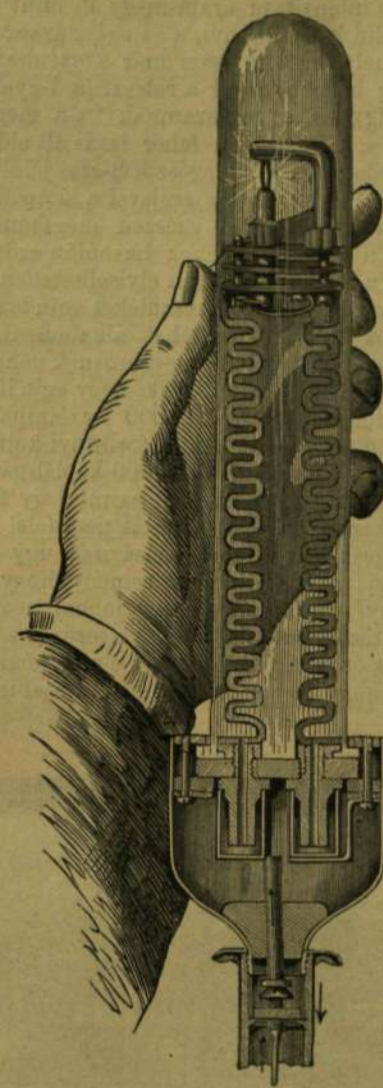
E kérés lehetetlen volt megtagadni. Frank-város alapjai, eszmében s papiron legalább, meg voltak vetve.

S ezzel a terv fővonalainak általános tárgyalására tértek át; de mi ebben nem akarjuk követni a nemzetközi egészségügyi tudós gyülekezetet.

(Folyt. követik.)

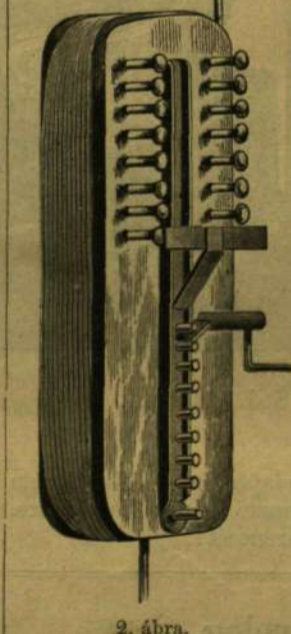
Uj villamos lámpák.

Alig néhány hét előtt ismertettük olvasóinkkal a villamosság általi világítást, s különösen azon egyszerű berendezést, melyet annak Jablochhoff adott. Ma, oly rövid időre az előbbi után már is több új módosítást van alkalmunk bemutatni, melyek ha a végső netovábbot el nem érték volna is, az ügyet mindenesetre érettebbé tették arra nézve, hogy a praktikus élet perczeket kergető embere is számoljon vele. Eldid ugyanis a Jablochhoff módosítás sem felelt meg a hozzája kötött várakozásnak, s ámbár fény tekintetében óriási előnyt kellett annak tulajdonítani a gáz fölött, ár tekintetében hátramaradt. Egrészét annyival kelemesebb s tiszt-

1. ábra.

tább fényt adott ugyan a gáznál, mint a mennyivel kelemesebb a gáz fénye a közönséges mécsé mellett, de másrészt a Páris városa által tételt kísérletek azt is kiderítették, hogy annyival drágább is a gáznál, mint a mennyivel drágább a mécsnél a gáz. S ez elterjedésére nagy akadály. Mert a gazdagabb városok leszedik ugyan utcaikról a petroleumlámpákat s drágább, de szebb gázlámpákkal pótolják azokat, s bizonynyal ki fogták volna cserélni gázlámpáikat is elektrikusakkal, de egy új találmány csak akkor mehet át biztosan közvagyonba, s lehet az emberiségre nem csak valódi élet-szükséglet, hanem valódi áldássá is, ha kényelem mellett olcsóság a fő előnye.

2. ábra.

szeállítás: Mr. Sawyer és Mr. Man.

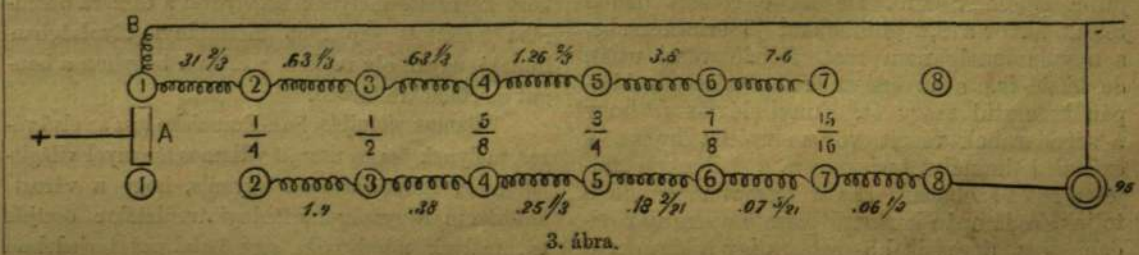
Voltaék már ő előttök Werdermann is nevezetes változtatást tett az elektrikus lámpa szerkezetén, s különösen segíteni iparkodott a Jablochhoff-féle gyertyák abbeli fogyatkozásán, hogy minden 3-4 órában ujakkal keljen a régieket fölcserélni. A széndarabok lassan-lassan elégnék ugyanis, illetőleg elég az egyik, a mely-

nek részecskéit az átugró villamos szikra magával ragadja tova. Az elektrikus lámpa régi, eddig dívatban volt szerkezeténél azért mindig csak az egyik széndarab égett el, míg a másik hosszabb ideig épen maradt. Werdermann a villamos lámpa eme sajátságát akként használta fel, hogy a kevésebb igénybe vett széndarabot meghagyta eddigi alakjában, az elégésnek kitett szénhasábocka helyett ellenben egy nagyobb széndarabot helyezett, mely húzamosabb időn át, sok órán keresztül is képes az égést fenntartani. A széndarab alakját az égés különböző fázisaiban mutatjuk itt be egy kis képen.

Ennél sokkal leleményesebb módon változtatta meg Jablochhoff szengyertyáját Rapiéff. A Jablochhoff-féle szengyertya, mint olvasóink még emlékezni fognak, két széndarabkából van összetéve, melyek egymástól egy agragréteg által vannak elválasztva. A villamosság ezen a rétegen át nem közlekedhetik, hanem csak a két széndarab hegyén keresztül van számúra nyitva az út, s a mint a két széndarab hegyei légnék, leég egyszermind a köztük levő agyag is, mint a gyertyában a bél. De az agyagnak ez a légező a villamosság összes erejének egy részét igénybe veszi, s ez által az egész fényerősség intenzitásából sokat veszít. Rapiéff e helyett a tövleges villamos sarkot is két külön széndarabkával látja el, a nemlegest is hasonlóképen. Mindegyik pár hegyei éles szögletet képeznek egymással, s a felső pár alakja egy V betű, az alsópár ugyanez megfordítva: Δ . A két szénpár hegyei egymással szembe állítatnak, úgy hogy az egyik pár a villamos batteria nemleges sarkával hozatik kapcsolatba, a másik a tövlegessel. Ha egyszer a villamos áram megindult, a világítás tartani fog addig, a míg a két szénpár hegyei meg nem koptak, s ezáltal bizonyos távolságra egymástól nem jutottak. Mihelyt azonban e távolság akkora, hogy a szikra rajta általugorni képtelen, a villamám maga is megszünnék s a világítás is abbamaradna. Hogy ez ne történhessék, Rapiéff arról is gondoskodott. Abban a pillanatban ugyanis, a mint a villamosság megszűnt a két szénpár között működni, utját egy vasdarabon keresztül veszi, mely ez által dehezzé válik, s egy vaskar segítségével egymáshoz közelíti a szénsarkokat. Abban a pillanatban tehát, mikor a villamosság megszűnik, a sarkok már ismét egymás közelébe hozatnak, s a villamosság újból működésbe lép. Ily módon magamat szabályozza folytonosan.

A Rapiéff szerkezete tehát, mint látszik, szépen átgondolt terv szüleménye vagyan, de a villamosság általi világítás némely eddig igen erősen előtérbe tolokódó hátrányain segíteni nem volt képes. Mindenekelőtt ennél a szerkezetnél is naponként kell két új szénpárt helyezni a régié helyébe, s ehhez nagy kiterjedésű világításnál (p. o. egy város utcáin) nagy személyzet is kívánatos. Másodszor pedig egyszerű, kisebb lakások megvilágítására ez a mód is ép oly alkalmatlan, mint az eddigi más módok, s közös hibájok, hogy csak egy ér, erős, kisebb térben a szemnek elviselhetlen világosságot nyújtanak.

Sawyer és Man lámpája, ha mind igaz az, mit róla írunk, ezeken a hátrányokon egyszerre segít; szerkezete a villamos fény természetére van alapítva. Tudvalevő ugyanis, hogy a villamos lámpa fénye nem széndarabjainak elége által származik, a mennyiben e széndarabok elége csak csekély hatású lángot fejlesztenek. A fény az által származik, hogy a villamosság utjában akadályra talál, ezt az akadályt le akarja győzni, s ez által nagy feszültségi erőt fejt ki. Az akadályt legyőzi az által, hogy a levegőn keresztül fénylő szikra alakjában ugrik át, s ha ily szikrák folytonos, szakadatlan sorban, gyors egymásutánban következnek, fénylő világosság származik. A világossággerjesztésnél a széndarabok elége vagy is oxydálódása tehát csak mellékes körülmény és nem tartozik a lényeghez, sőt az elége nagyon lassan is végbe mehet, mielőtt a világosság

3. ábra.

igen nagy, igen intenzív. Közönségesen a széndarabok elége a szabad levegőn megy végbe, még pedig meglehetősen gyorsan, a mennyeiben ott a szükséges oxigén nincsen fogyatékán. Sawyer és Man ellenben az ő lámpájukat úgy szerkesztették, hogy a széndarabokat légmentesen elzárt üveg alá helyezték el. Itt ha lenne is eredetileg némi csekély levegő, annak élenye a világítás első másodperczei alatt felhasználódik, azután a széndarabok egyáltalában nem éghetnek tovább, s csekély mértékű kopásnak csak az által vannak kitéve, hogy a folytonos villamszíkra kisebb részecskéket mindig magával ragad.

Ez által a lámpa tehát még egészségi szempontból is elébe teendő minden egyéb világító forrásnak, melyek mind a lélegzéshez szükséges oxigén felhasználása által nyerik fényüket. Sőt szabályozható is, lehet általa igen erős, — a napéhoz hasonló fényt állítani elő, de lehet egész gyöngye felhomályt is. Képünk úgy is bemutatja a lámpát, mint melylyel száz ölekre lehet az éj homályát megvilágítani, míg kép a másik része csendes dolgozószoba szerény világítója gyanánt tünteti azt fel.

A tulsó oldalon a 2-dik ábra mutatja

nagyobb intenzitású áram megy át, mint előbb. Körülbelül kétszerannyi, s az egész áramnak $\frac{3}{4}$ része, mely izzókká teszi már a szénhegyeket. Ha még beljebb toljuk a reteszt (a 4-gyel jelölt gombokig), akkor az áramnak $\frac{2}{3}$ -a megy át a lámpán s a szénben fehér izzás áll elő, s így mind erősebb a fény egész a 8-czal jelölt gombokig, hol az ár egész erejével a lámpán megy át, s az oldalvezetékek egészen megszűnik. Ez esetben a fény a napéhoz hasonló erős, s kis távolságra a szemnek egészen elviselhetetlen.

Ilyen szabályozó készüléket minden egyes lámpához külön-külön lehet alkalmazni, s ez által a nyert fény tetszőleges erősnek vehető.

A feltalálók azt állítják, hogy egy 1000 lóerővel dolgozó gőzgép 30,000 ily lámpa égését képes fentartani óránként 5 forintnyi költséggel, míg ugyanekkora fényt 150,000 köbláb gáz képes előteremteni, melynek gyártása mintegy 200 forintba kerül. Ha ez a számítás nem felel is meg talán egész szigorun a valóságnak, úgy látszik, itt mégis okadatott már a remény, hogy az eddigi fényforrások helyett egy jobbát, egészségesebbet, tisztábbat, s olcsóbbat nyerünk.

Sőt örömmel vettük csak e napokban tudomásul, hogy egy hazai jövevű intézetünk — a

telepből fog megvilágítani. A gépezetek már meg is érkeztek New-Yorkba.

A kaviár és a pestis. A berlini kaviárkereskedők közt nagy a levertség. Berlin központja a német kereskedelemnek — az asztrakháni kaviárra nézve. Most virágjában volna a kaviár-fogyasztás idénye és a kereskedők ez évben is jelentékeny üzleteket kötöttek — előre. A megrendelt kaviár meg is érkezik a Volga és Kaspi-tenger mellől — de nincs fogyasztás. Berlin védőglóbián alig hatodrésztét fogyasztják az idén azon kaviár-mennyiségnek, melyet más években elköltöttek és így a készletek napról-napra szaporodnak és napról-napra inkább fenyeget azoknak megromlása. A berlini kaviár-kereskedők legelőkelőbbjéről, — ki szintúgy, mint a többiek legnagyobb része, orosz — azt beszélik, hogy készlete már 150 tonnára, vagyis 30,000 kilóra szaporodott föl, a mi legalább is 150,000 márka értéket képvisel.

Ösök krónikája Chinában. Nálunk már a ritkaságok közé tartozik, ha valaki közelebbi részleteket tud nagytyjáról. Ellenkezőleg van ez Chinában, hol minden osztályhoz tartozó családok tájékoztak őseik dolgairól. Ekkép a későbbi nemzedéknek csak el

A pestis elterjedése az asztrakháni kormányzóságban.

Az asztrakháni pestis fészke.

A jelen pillanatban, midőn mindenki a Volga mentén dúló dögvészről beszél, talán nem lesz érdektelen, némi rövid vázlatát adnunk a járvány színhelyének.

A szorosabb értelemben vett Asztrachán (a kormányzósági kerület) a Kaspi-tenger északi partján mintegy 4000 mérföldnyi területet foglal el. Abból, a mit kultúr földnek nevezünk, vajmi kevés van rajta. Csak néhány nagyobb városban van köépület, rendes utca, templom. A tartomány hasonló nevű fővárosa 80,000 lakost számlál, s imaházai, melyek között vannak orosz, örmény, mohamedán és budhista templomok, architektonikus ritkaságok. Legfőbb Konstantinápolyban van olyan sokféle elemből alakult népközegek, mint itten. A város, mely a Volga torkolatához közel fekszik, egykor nevezetes szerepet játszott az Ázsia és Európa közti kereskedésben s még most is jelentékeny piacza van.

Asztrachán egyéb részeit sivatagok képezik, melyeken a bennszülött törzsek: tatárok, baszkírok, kirgizek, kalmukok nomád életet élnek, mint ezer év előtt, sátorokban laknak s roppant méneseiket, csordáikat, juh- és kecske-nyájjaikat, tevéiket terelik egyik legelőről a másikra. A sivatag nagy része pusztá kopár, sívó homok, melyen mi sem terem, mint néhol egy kevés száraz tüskés bogáneskőrő. Kihalt, élettelen sikság az, kivált télidőn, mikor a hó végtelen halotti leplel borít föléje.

E nomád népek tanyáin — sztanicza — gyakran tör ki nagymérvű halálozás. Ilyenkor fölszedik a sátorfát s tovább vándorolnak, persze magokkal vivén a halál magyát is. Így aztán a vidék soha sem mondható egészen mentesnek a járványtól. A himlő, a küteges hagymáz, a kholera örökké pusztít köztök egyik-másik helyen. Elősegíti e ragályokat az éghajlat és légméréséklet is, mely sehol nincs oly változó, mint e helyen.

Igy pl. Czariczyon, ama Volga-melleki város körül, melyet egyenes vasut köt össze Nyugat-Európával s első sorban monarchiákkal, már 1877 tavaszán észrevették a most dúló pestis egyes tüneteit. A ragályt állítólag az asztrakháni név alatt nálunk is ismeretes finom gyapjas bőrökkel huzozták be. A Volgán tul lakó pásztor-népek rendszeren őszszel vonulnak e folyóhoz s itt kivált Czariczyonban és Asztrachánban cserélik ki szőrme és bőrűrukat, a safrányt s déli gyümölcsöt idegen czikkkel.

1877. és 78-ban különös nagy mértékben lépett föl e vidéken a pestis, a valóságos keleti pestis, vagy fekete halál. Két nyhe tél nagyban járult elterjedéséhez. A Volga egész Czariczyonig nem volt befagyva, — holott más években már december elején jég borítja, — s ennek folytán a halászat, a Volga-melleki lakosság az egészségs-

telen főfoglalkozása, télen át is tartott. Ehhez járult az Arméniából visszatérő hadak között kitért járvány, melyek azt e vidéken megtelepítették, hol elfajzott s mostani legborzasztóbb alakjában lett állandóvá a Volga azon környékén, melyet mellékelt kis térképünk bekerítve mutat föl.

Czariczyon alatt a Volga két nagy ágra szakad. A keleti ág neve Achtuba, a nyugati megtartja a Volga nevet. E két ág egyenközül fut egymás mellett a Kaspi-tenger felé, melybe ömlesük előtt, Asztrachán város mellett, nagy deltát képeznek. E két folyam-ág tája sikságot képez, melynek színe alacsonyabb a Fekete-tenger felszínénél, s telve van sós moecarakkal, kisebb esatornákkal, tavakkal és „holt vizekkel“, rengeteg nádasokkal, melyekben milliói tenyészenek a vízi madaraknak. A vízmenten egész serege van a kozák telepeknek s ezek alkotják a pestis fészkeit. A legnagyobb mértékben, s tán legelőbb dúlt a vész Vjetlyanka (Witlaninszkaja) faluban továbbá Sztariszkojében, Prisibben, Michailovkában és Udaesnojában.

A katonai zárvonal, melyet az orosz kormány föllállított, az Achtuba balpartján Wladimirovától Szelitrenojéig vonul, a Volga jobb partján pedig Sztarinkojétól és Csarni-Jartól Kirdáig. E körből, melyet kis térképünk mutat, orosz — tehát nem egész megbízható — tudósítások szerint január havában nem tört ki a pestis. De az orosz kormány nagyobb biztosság okáért Czariczyonban is föllállított egy vesztégzáróvonalat, hogy e nevezetes kereskedő várost, melyben az Európába vezető vasut kezdődik, megóvja a véstől. A czariczyoni vasuti kocsik különben csak Orelig járnak s itt más vasuti kocsik váltják fel.

A Czariczyonból Moszkván, Orelen, Kurszon, Kiewen keresztül vezető orosz vasutvonal Galicziában a Károly Lajos vaspályához csatlakozik s kétszáz-ötven mérföldet tesz. Időben kifejezve három nap és három éjjel gyors vonaton. Bámi napnak lássék tehát a távolság, mely monarchiánkat a pestis fészektől elválasztja: örvendenünk kell, ha az eshetőlegesen vesznék határaitól távol tartására kormányunk még ideje korán a legerélyesebb rendszabályokat nem hagyja számításán kívül.

Medvevadászat Oroszországban.

A magas kultura rend szerint mindinkább kiszorítja, vagy legalább is mulatságos időtöltéssé szállítja le azokat a foglalkozásokat, melyek az ősembernek jóformán kizárólagos eszközt szolgáltatták a megélhetésre. Így látjuk, hogy pl. Angliában, a nép elszaporodása s minden talpaltnyi földnek kultúrezelőkre felhasználása folytán a hajdan országterest divatozott vadászat már csak a nagy bírtokosok terjedelmes pagonnyaira szorul, hová nem ritkán pénzen impor-

tálják a vadat (pl. a farkast, mely egy időben teljesen kipusztult) s nagy társas-vadászatokat úgy rendeznek, hogy egy jó lovasat előre eresztnek, az papírszeleket ejtget el utjában s e papírszelekek nyomán kezd azután üldözni a vadász-társaság a képzeleti — szarvast.

A középkori híres vadászatok ma már csak Európa keletén találhatók föl s bár a mi vadászataink, hol még tuczatokra megy néha az el-ejtett nemes vadak s százakra az apróbb állatok, nyulak, madarak száma, még mindig érdekes tü-neményei az egykori nimród-életnek: igazi hajtó-vadászatok ártalmas vadra, mint farkasra, medvére Európában jóformán csak Oroszország rengetegekben fordulnak elő, hol még egész tartományokat tesz ki a miveletlen föld.

Oroszország nyugati részének legerősebb tája a szmolenszki kormányzóság. Itt még falkaszámra vadásznak farkasok, melyek százával vesznek üldözöbe egy-egy utazó szánt s nem ritkán rendeznek valóságos ostromot a magánosabb házak, tanyák ellen.

Itt azután megiesik még ma is, hogy egész hadjáratokat rendeznek a dúvad ellen. Bronitzki gróf, II. Katalin tábornok, ezer emberrel s két annyi kutyával, lóval járt vadászni, s az 1831-ben elhunyt dűsgazdag Mienilivzevcsik hat hétig tartó vadászatokat rendezett, melyekre meg volt híva messze vidék egész nemessége.

A vadászat most is a legnagyobb mulatságok egyike Oroszország erdős tájain. Kezddők a „bigosz hultanszki“ elkészítésével, mely abból áll, hogy a vadásztársaság tagjai hajnalban tűz fölé akasztott istókbe savanyu káposztát, szalonmát, kolbászt, s különféle húsdarabokat hányanak, azt megfőzik s méhsőr, vutki és bor mellett elkölik, — úgy indulnak kijelölt állomásaikra. A szomszéd falvakból minden siheder összegyűl ilyenkor s nagy botokkal, rossz puskákkal fegyverkezve csoportosul a hajtók közé.

A pecézerek esőrkára fűzött türelmetlen eb-falkákat hajtának magok előtt, s a hajtókkal együtt sűrű kordont képeznek, mely félkörben áll föl a vadászati rayon körül. Szemben velök állanak föl a vadászok, 2—3000 lépéssnyire egyik a másikától. Az adott jelle megkezdődik a hajszja s az ehek ugatásaitól, a hajtók ujjongásaitól, botjaik csattogásától s egy-egy rossz puská puffanásától hangzik föl az erdő. Minden bokrot általódófnak, minden eserjét megzörgetnek. A ki legelőször pillantja meg a vadat, hosszú póznára tüzi fővegét s azzal intget a többinek. Ha a vad a vadászok közelébe kerül, a sor azonnal két dandárra oszlik, s igyekeznek a kiszemelt áldozatot körbe szorítani, hogy ne menekülhessen. Ha sikerült volna kitornie, mindjárt egy másik kör formálódik köréje. Így addig zaklatják a roppant térségen, míg végre lerokad a fáradtságtól s kiöltött nyelvetl terül el a földön, megadva magát puskalövés nélkül is. Vagy leszurják ilyenkor, vagy dorongokkal verik agyon, vagy néha megkötözve viszik haza elevenen.

VILLAMOS LÁMPÁK.

a szabályozó készüléket, melynek megértése nem lesz nehéz, ha tekintetbe vesszük, hogy a villamos áram igen könnyen osztható két egyenlő mellék-áramba, s hogy a feszültségi ellenállás kellő berendezése mellett egy közbeigatott lámpa a nélkül éghet, hogy a többi lámpák fénye ezáltal akár kevesbednek, akár nagyobbodnak. A szabályozó készülék felül 8 gombpárt láthatunk, melyek a 3-ik ábrán a folyó 1, 2, 3 számokkal vannak jelölve. A villamosság „A“-nál a + végen jó be, s ha az A ide-oda toltató retesz úgy van beállítva (mint az ábra mutatja), hogy az 1 és 1 gombokkal érintkezik, akkor a villamosság keresztül megy a felső vezetéken, a nélkül hogy az alsó vezeték jobboldali sarkában levő lámpába jutna belőle valami. De ha e reteszt odább toljuk, akkor a 2,2 gombokkal jó érintkezésbe, s a villamosság nem csak fölfelé veszi útját, de lefelé is, s az egésznek $\frac{1}{4}$ része a lámpán keresztül megy át. Ennyi elég arra, hogy a széndarabok végeit vörös izzásba hozza, s ezáltal felhomályt terjeszzen a különben teljesen sötét szobában. Ha a reteszt még odább toljuk, a lámpán keresztül vezető sodrony rövidebb lesz, a másik hosszabb, s így a lámpán át

Ganz-féle vasgyár Budapesten — elhatározta magát villamosság-fejlesztő gépek készítésére. Kívánunk hozzá sok szerencsét!

Egyveleg.

A mikrofont most Palmieri tanár, a híres olasz tudós, ki egész életét a Vezuv tanulmányozására szentelte, arra használja, hogy a vulkán földalatti mozgásait észlelje vele. Néhány kísérletet már tett vele. A földalatti zaj ezen eszköz segítségével oly rémitó, hogy első hallására maga a bátor tanár is megrejtent.

Telekroszkop név alatt bizonyos Senbeg új eszközt készített, melynek segítségével a camera obscura becsított kép több mérföldnyi távolságban látható, ugyan oly módon, a mint a telephon a hangot mérföldekre elviszi.

Villamos világítás. San-Francisko lesz az első város, melynek összes utcáit villamos fényvel világítják meg. Elhatározottat ugyanis, hogy a várost, két-három négyzet-mérföldnyi területekre osztják fel, melyek mindegyike egy hatalmas terjedelmű

kell olvasnia e krónikákat, hogy tájékozva legyen ősei életének főbb eseményeiről.

Utazás a föld körül 63 nap alatt. A Jules Verne egyik regényében megszabott 80 nap a föld körül utazására sok. Mr. Hars, az Egyesült-Államok alexandriai (Olaszország) konzula, 63 nap alatt járta be a föld kerekét. Alexandriából elindulva Brindisin, Párison, Londonon és Liverpoolon keresztül 20 nap alatt New-Yorkba érkezett. New-Yorkból San-Franciskoba, Yokahamába és Hongongba szint-annyi ideig utazott: Ceylonba 10 napig tartott az út s 12 nap kellett Galletól Suezig, honnan pár óra múlva visszaérkezett Alexandriába.

Mithra, a napisten, tiszteletére emelt votív követ találtak Angliában, Carlisle mellett, a római korból. Az egész fulke-alaku, melyben egy kerek legyezőt tartó nő ül s mellette egy kis gyermek, anyja ölében, madarat tartva. A fulke felett két oroslán közt egy alak alarozót tart. Az emlékkő ötödik láb magas s 3 láb széles s csinosan van készítve. Ugy látszik, hogy az arezokat szándékosan tördelték össze, talán vallásos fanatizmusból.

Károly párisi műkereskedő a magyar nemzeti muzeumnak ajándékozott.

A nemzeti színházban e héten került először színpadra az akadémiái Telesi-féle pályázaton tavaj Jutulomban részesült eredeti tragédia, Váradai Antal „Tamóra”-ja. A négy felvonásos szomorujátékának az alapítványt tevő meghagyásához képest, — mely szerint a jutalmat minden esetre ki kell adni a társulat között legjobb pályaműnek, ha egyébként abszolút be nem lenne is, — kiadott a jutalom, de erősen megpaprikázva a mű ellen felhozott kifogásokkal. A darab meséje röviden: Dágon, a theozogok királya, folszabadtani megy népét Tamóra városába, hová a legyőzött népet a harezias királynő rabul hurcoltatta. Dágon azonban találkozik egy ligetben Tamórával s bele szeret, s ez viszont Dágonban. Ez utóbbi csak később tudja meg, hogy imádottja a királynő, kit ő halálra keres. A szerelm és hazafiság egymás elleni harcában pusztul el a király. Az alapszemes szerencsés, de a feldolgozás ellen fölhozott kifogásokat az előadás is igazolta. A jellemfestés határozatlan, a cselekmény nagy részt indokolás nélkül marad, a szenvedélyekből hiányzik az igazság s a virágos, áradó nyelv a színpadon nagyon csökkenti a díkező erejét s árt a drámai hatásnak. — Az első előadás alkalmával volt azért taps elég s a többször kihívott szerző koszorút is kapott. A főbb szereplők Felekiné (Tamóra), Kassainé (Palma, Dágon neje) és Kovács Gyula (Dágon) voltak.

A királyi pár ezüstitakodalmának ünnepe alkalmából, a nemzeti színház dráma-személyzete által előadandó darabot, mint már említettük, Jókai Mór írja; az operai személyzet az „Erzsébet” című dalművet adja elő, melynek zenéjét Erkel és Doppler együtt írták. Ezt 1854-ben adták először, királynéknak Magyarországra érkezése alkalmával. A szöveget most Odry átalakította.

A népszínházban e hó 9-én került színpadra „A bácskai rezervisták” című népszínmű, Varga János-tól, ki az ózskor „Malom alatt” című népszínművel már bemutatatta magát a népszínházban. „A bácskai rezervisták” alkalmi színpadi termék, összefüggésben a bosnyák expedícióval, és az ugynevezett „vasárnapi darabok” kellekeinek felhasználásával egybeállítva, minden magasabb igények nélkül. A népdalok és katonanóták tetszetek. Ezeket Sziklai Emilia k. a. és Tamási énekeltek, s egy párt ismétlések is kellett. Tetszett az a látványosság is, mikor egy bosnyák csárda tetőjét Bihács ostroma alatt a bomba halomba dönti, s a csárda piszkos falai helyett egyszerre Bihács vára tárul a néző elé, a görögült vörös fényében, ostromló csapatoktól körülveve és szálló rakétákkal lövöldözve. Ezért minden előadás után nagy zajjal tapsolják ki az ifjú Lehmann, a színházi festőt. A darabnak az a főhibája, hogy alig történik benne valami, hanem a négy felvonás négy különböző rámba foglalt kép. A szerző jó népies iránya mind végig megvan a darabban s a beszélgetések savát-borsát gyakran eltalálja. A karzat előtt határozottabb tetszés nyert a darab, mint a színház más részeiből nézők előtt. A most divatos katonai noták formás éneklése miatt a karzatok az eddigi előadásokon mindig hálsán viselték magokat, s a bakancsos világ is ki-kirakkol, hogy mulatva is lássa, a mi olyan keservesen esett neki. A Mollináry-baka azonban, kiről azt mondja a nóta, hogy „ninesen párja a világon,” s a kiről legtöbbet is beszél a boszniai krónika, alkalmasint megharagudnék (ha történetesen nem Bécsben feküdnék most garnizonban), hogy most az Airoldi-bakákat éljenek; de hát ez a bácskai ezred értette ám a bosnyák szót, és színpadon bajoson boldogulhattak volna néma jelek által a bosnyák menyecskéikkel.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia febr. 10-iki ülésén Hajnik Imre levelező tag olvasta föl „A királyi könyvek a vegyes házbeli királyok korszakában” című értekezését. A királyi könyvek csak 1690-től vannak, míg a többiek elvesztek, bár nyomaik, irományokból és okiratokból egészen Nagy-Lajosig felvethető. E könyvekbe irattak az újabb adományozások, a régiek s újabb jogok s méltóságok meg erősítése. A beiratás részint az egész levél, részint pedig csak tartalma bizonyos részének bevezetésében áll. Sok akadémion fel van jegyezve az is, hogy ki írtatta be azt a királyi könyvbe; meg vannak nevezve pl. János mester, Fülöp mester, András mester. Ezen hivatalból fejlődött az idők folyamában a tárnokmestri hivatal. A tárnok őrizte a kincstárban a királyi könyveket, a kir. rendelkeket, a királyi kincseket stb. a tavernika-házban. — Ezután Henslmann Imre mutatta be az archeologiai társaság kiadványait, ugyint az „Archeologiai Értesítőt,” az „Archeologiai Közönyt” és „A magyarországi régészeti emlékek” című munka harmadik kötetét. — Végül Kohn Sámuel budapesti főrabbi, mint vendég,

ismertette érdekesen a „Magyarország történelmét érdeklő héber kutforrásokat”. Kohn harmincegy héber kutforrást említett föl. A nevezetesebb rabbi és utazó zsidók már a X-ik század óta megemlékeznek irataikban a magyarokról. A most ismertetett kutforrások négy az Árpádok idejéből való, s érdekes adatokat tartalmaznak hazánk akkori kereskedelmi és pénzüszonyairól. A vegyes házból származott királyok kora 7 héber kutforrás van képviselve, melyek közül egy, — alkalmasint Mátyás király alatti kutforre támaszkodva — Bécsét Magyarországhoz tartozónak állítja. Legtöbb adat a magyar-török viszonyról szól. A többi héber kutforrások többnyire helyrajzi adatokat tartalmaznak, de némelyek érdekes történeti eseményeket is sorolnak fel.

A történelmi társulat febr. 6-iki ülésén az új elnök Ipolyi Arnold püspök mindenekelőtt köszönetet mondott megvalósulásáért, s megemlékezett a társulat nemes hivatásáról. Ezután Fraknoi Vilmos olvasta fel „Ujabb adatok Vitéz János könyvtárához” című értekezését, egyszersmind bemutatta a társaságnak azon 3 kodexet, melyekről felolvasása szól. Mindhárom kodex Fraknoi szerint Vitéz könyvtárának alkatrészt képezte. Utána Deák Farkas olvasta fel Petelei István értekezését: „Erdély műveltségi állapotáról a XVIII. század közepén.” Végül Csaplár Benedek adta elő bírálatát Bánóczy Józsefnek Révai Miklósról írt műve felett. Csaplár szerint a nagy nyelvújító születési évére nézve eddig tévedés létezik. Toldy 1749-et, Bánóczy 1752-öt említ. Csaplár hosszabb kutatásai után biztosan állítja, hogy 1750-ben. Szilágyi Sándor titkár bejelenté, hogy József főherceg a történelmi társulat alapító tagjai közé lépett. A társaság lelkes üdvözléssel vette tudomásul ez örvendetes hírt. Ezután a titkár még 40 évdíjas tagot jelent be.

Mi újság?

A trónörökös házasságáról forgalomba hozott hírekre vonatkozólag egy németországi lapnak ezeket írják Bécsből:

Tudvalevőleg csak kevés a katolikus hercegnő. Szó van a toskanai nagyherceg szép leányáról, és György szász herceg legidősebb leányáról, ki még csak 16 éves, és sokan vágnak kezére. Mondják, hogy a spanyol király családja szintén a fiatal hercegnőre gondol, kinek anyja tudvalevőleg Portugallia infanszóné. Midőn Rudolf koronaherceg nem rég Drezdában volt, György herceg leányai nem jelentek meg az udvari ünnepeken, állítólag azért, mert fiatalok, valószínűleg azonban a forgalomban levő hírek képezték távolmaradásuk okát.

A király rajzai. A bécsi grafikai klub helyiségében két rajz van kiállítva, melyeket uralkodónk készített még főherceg korában. Az egyik csoport a tengeréletből vett jeleneteket ábrázol. A másik csoportban szemléltethető egy sikorított kép, a „korcsma előtt,” egy török bűvész, álmélködő környezetnek közepette, s egy humorisztikus „hegyi utazás esőben.” E képek, mint egy hozzájuk illesztett cimlap mondja, „utazási emlékek 1845-ből.” A sikerült rajzok — jegyzi meg egy lap — tanuskodnak róla, hogy az akkor tizenöt éves főhercegből igen jó rajzmester lehetett volna, ha a sors történetesen más hivatást nem jelöl ki számára.

Árvaház és színház Szombathelyen. Vas megye székvárosa, Szombathely örvendetesen halad. December hóban nyílt meg az árvaház, mely százezer forintba került, s 44 árva nyer benne ellátást. Állandó színház is lesz nem sokára. Vas megye fényes adománya, Szombathely város áldozatkészsége s a közadakozások és kibocsátott 100 frtos részvények után befolyt összegek lehetővé tették az építkezésnek megkezdését s a Hauszmann Alajos budapesti műegyetemi tanár terve szerint épült színház és városház épülete már tétő alatt van.

Huszezer forint a magyar tud. akadémiának. Deutsch Bernát és Deutsch József annak alkalmából, hogy magyar nemességre emeltettek, két darab tízezer frtos, vagyis összesen huszezer frt-ól szóló magyar aranyjárdék kölcsönkötvényt adtak a miniszterelnöknek oly kéressel, hogy az összeget belátása szerint valamely hazai célra fordítsa. A miniszterelnök a magyar tud. akadémia czéljaira ajánlotta föl, csak azt köve ki, hogy Deutsch Bernát és Deutsch József alapítványokhoz kezeltessék.

A népszínház javára rendezett sorsjáték eredményéről a bizottság most tette közzé jelentését. Összes bevétel 32,273 frt 86 kr volt, melyből a költségek levonása után 22,992 frt 60 kr maradt.

Kossuth nővére özv. Buttkayné asszony, ki Amerikából hazá érkező, fővárosunkban időzök, nemcsak közintézetek, hanem 1848/9-ik honvédeknek sorsa iránt is felelte érdeklődik. Meglátogatja az elhagyott honvédeket és lehetőleg segít sorsukon.

Liszt Ferenc vagyon. Lisztet egy levele unokaöccsére: Liszt Ede lovag s főállamügyész halála. E derék férfi, ki hatvanegyes éves korában gyomor-ráknak esett áldozatul, nemcsak szeretett rokona volt neki, hanem egyszersmind tőkéjének kezelője is. Ez a tőke kerek százezer forint. Még fiatal korában egy ebéd fölött báró Rotschild inté a bőkezű s jótékonyágokra nagyon sokat áldozó művész, hogy jó lenne félretenni valamit most, mikor könnyű. A művész mosolyogva egyezett bele s odadott száz-ezer forintot, melyet biztos helyre tettek be s melynek kezelője Liszt Ede volt. Egyebe nincs is a nagy művészeknek, ki milliókat szerzett.

Szomorú hír érkezett Párisból, egy ott lakó fiatal képrónokról: Paál Lászlóról, kinek a párisi látlatokon is két sikerült festménye volt már kiállítva. A 31 éves fiatal művész megtévelyült s a charentoni tébolyháza kellett szállítani.

A pestis legkevésbé sem szűnt meg kisértő rém lenni egész Európára, mely naponként átalánosabb intézkedéseket léptet életbe, hogy a „fekete asszonyt” minél távolabb visszatartsa. Az ovattosságra van is elég ok, de az ijedeleme még nincs. Az orosz kormány hivatalos jelentései napok óta ismétlik, hogy a sjujtot vidéken újabb esetek nem merültek föl. De a pétervári „Golosz” még e hó 12-ikéről egy táviratban azt közli, hogy az enyhébb idők beálltával a betegek száma emelkedett. Ugyane lap levelezőt küldött Asztrakhánba; s ennek tudósítása szerint Wetjankában, hol a járvány kiütött, már újévek csak halottak voltak. A lakosok elmenekültek, még pedig a Volgán keresztül. A járvány már sokáig pusztított, a nélkül hogy a hatóság figyelt volna rá.

A betegség első kibélelése az volt, hogy a rokonokat kényszerítette az eltemetésre, a mi meg is történt, de minden ovattossági intézkedés nélkül. Most gr. Loris-Melikoff tábornoktól várják, hogy szigorú intézkedésekkel helyrehozza az eddigi mulasztásokat. A tábornok van kinevezve teljhatalmu kormánybiztossá, s joga van a hadi törvények teljes szigorával sújtani a vesztegár szabályainak megsértőit. Az Asztrakhán kormányzóság elszigetelését három lovas és egy gyalog hadosztály teljesíti. Érdekes itt fölemlitnünk, hogy Kastovszki, teheráni orosz követségi orvos jelentései szerint a pestis 1867-től 1878 márczius végeig uralkodott Kuvdistanban, onnan átmert 1877 ószén Kis-Ázsiába hagymáz alakjában, s mind veszélyesbb jellegű öltött magára, és pusztított a háború színhelyén, Alexandropolban, Ardahanban, stb. Innen hurcoltatott a Volga mellé, melynek sájtáságos éghajlata és talajviszonyai mellett a járvány pestissé fejlődött.

A párisi főnyeremény. A párisi világtárlat alkalmából rendezett nagy sorsjáték főnyereményét, a 150,000 frank értékű ezüst készletet Aubriot nevű szegény párisi munkás nyerte, kit most mindenfelől ostromolnak kérelmező levelekkel, sőt számos oly levelet kap, melyek írói részt követelnek tőle, mert hisz ők is igényt tartottak a nyereményre, s épen annyi joguk volt hozzá, mint Aubriotnak. Oly tömegesen kapja a leveleket, hogy a lakására járó levélhordó segédet kért maga mellé és a házmestert megtagadta a nála elhelyezett leveleknek felhordását az emeletre. A párisi lapok egész gyűjteményeket közölnek e levelekből, melyeket jobbára bizalmas naivitás és toladózkodás jellemzőnek. Azonban Aubriot ur sem esett a feje lágára. Egy kőrirot nyomtatott ki és azt valamennyi levélíróknak elküldte. E rövid, világos, velős kőrirot tartalma a következő: „Uram! Ha én az ön okoskodásai előtt meghajolnék, egy holnap ismét elfoglalhatnám műhelyemet. Üdvözli Aubriot.”

Afríkába! A magyar földrajzi társulat kebeléből alakult „afrikai társulat” e hó 12-én ülést tartott Hajnald érsek elnökele alatt, hogy a brüsszeli afrikai társulat expedíciójára jelentkezett magyar ifjak ajánlatait megvizsgálja. Beres Antal jelentése szerint, valóságos ostromnak volt kitéve az ajánl-

kozók részéről. Egyik az ajánlkozók részéről képzettégének feltüntetésével felhozta, hogy ő „humorral” tudja a legnagyobb bajokat is elviselni. Egy nő pedig, ki megtagadta, hogy férje Afrikába akar elmenni, azért folyamodik a társulathoz, hogy az Isten szerelméért „férjét nála nélkül el ne küldjék mert ő is beutazta ezzel együtt a fél világot.” A számos jelentkező közül a társulat többeket ajánlani fog a brüsszeli komiténak; ezek között vannak: Lukács Gyula, ki az orosz-török háború alatt az „Egyetértés” levelezője volt, Gorove Mihály, Kálnay Sámuel, Schiffer E., Feszi Árpád festő, Jeszenszki Imre, Révy Viktor mérnök, Szántó Károly tanár, Belval Sándor, s Csatary József, stb.

Farsang. Az izraelita nőegylet álarcos bálján mult vasárnap igen nagy számu közönség volt jelen, s e bál is szépen jövedelmezett a nőegylet jótékony czéljaira. A magyar gazdszomsz-egylet álarcos báljának tiszta jövedelme 1600 forint volt. A farsang utolsó nagyobb mulatsága a gyermekmenhely járára rendezett calico-bál lesz e hó 16-án.

Magyar zene Bukarestben. Jonescu bukaresti szinigazgató, mint a „Bukaresti Híradó”-ban olvassuk, a jövő tavaszon, május és június hónapokban Rácz Pál bandáját Budapestről le akarja vitetni az oláh fővárosba, hogy ott az oláh fejedelmi színházban hangversenyeket adjanak.

Jéges és villám. Temesvárt e hó 11-én égháboru volt, apró jégesővel, mely keletnek vonult. Az ég délután 2 óraker borult el, s egy villámolt és mennydörgött, akár nyár közepén.

Egészséges helység. Somogy megye egyik legeszebben berendezett községét Visontát a halál nem igen látogatja. A református egyházhöz tartozó közel 900 lélek közül mult évi július hótl fogva február 1-ig, tehát hét hónapon át, egyetlen halott sem volt.

Budhista hittérítők. A japáni papsg a „Hiogo News” szerint térítőkét akar küldeni Európába és Amerikába, hogy a budha vallásnak a nevezett földrészeket híveket szerezzenek. E czélna jövő áprilisban Kioto városában nagyszéri papnövéldeket állítanak föl 1200 növendék számára. E növendékek közül azután a legkitünőbbeket mint missionariusokat küldik el.

Egyenruhás hölgyek. Az osztrák kereskedelmi miniszteriumban azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a postaszolgálatnál alkalmazott hölgyek megfelelő egyenruhát kapjanak, melyet azonban csak a „hivatalban” viselhetnek.

Szerecsen irodalom és művészet. A londoni „Times” szerint az Afrikában lakó angolok társulatot akarnak szervezni a szerecsen költészet kincseire összegyűjtése czéljából. Bécsben pedig egy szerecsen színtársulat vendégszerepel a Ring-színházban, s készülnek Budapestre is. A „Tamás bátya kunyhója” című darabban mutatták be magokat. Az angol nevé gentleman-ok között Morton, a hölgyek közül pedig Bates Mary tünt ki, a ki nem mindennapi soubrette-tehetséggel bír.

Szomorú vezettségű foglya van a most a kolozsvári börtönnek; ez nem más mint Szilágyi, alias Grácsi Gyuri, egykori hóherlegény, ki arról nevezetes, hogy 1849-ben az aradi vértanúk kivégzésénél segédkedett, s hozzájárult ő is újabbkori történelmünk egyik leggyászosabb eseményének végbeviteléhez. Tízszor volt azóta bezárva lópás miatt, s most — mint a „Kelet” írja — ismét 5 évet kapván, legközelebb elszállítják a számos-újvári börtönbe.

A gyémánt lelke. Borneo gyémánt-lellye helyen van egy szürkekék fekete kvarc, mely mintegy megmutatja a gyémánt lellyét. Másutt nem is keresik, mint a hol e kő előfordul. A lellye kiapadását viszont az ugynevezett „gyémánt lelke” mutatja, egy sötét, átlátszó s még a közönséges gyémántnál is keményebb s ezért nem csiszolható gyémánt. Ezen kő legfőlegb borsó nagyságu s a bennszülöttek nagyra becsülik, mint variszkövet. Mondják, hogy ezzel már régóta az európaiak fölfedezése előtt tudták a chinaiak a gyémántot csiszolni. A néprege a megcsalt s elűzött fejedelemlő Batu Jetan könyveinek tartja ezeket.

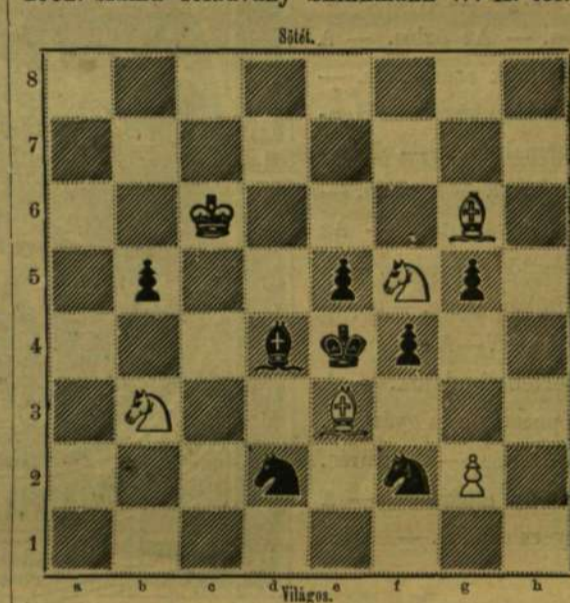
A hőmérőt Galilei találta fel. Így hirdeti ezt a „Polytechnical Journal”, sőt az évszámot is megjelöli, 1596-ban. Ezen hőmérő levegőre volt berendezve, golyóból és csőből állott, melyet folyadékba merítettek. Galilei ezen eszközt egy betegnél alkalmazta, ki a golyót száájába vette. Az üvege bezárt

folyadékokat hőmérésre először Rinieri (+1647) készítette s ezt már tudományos kísérletekre is használták, s így a florenzi akadémia többek között megállapította, hogy a jég olvadása mindig egy foknál történik. S talan csak ennek alapján jött létre 1714-ben (még Reamur és Celsius előtt) Danzigban az első egyenlő felosztásu thermometer. Hollandiában egy alkmaarai parasztnak, Drebbel Kornélnek, tulajdonítják a felfedezés dicsőségét.

A büszke brit lobogót váratlan vereség tiporta meg Afrika déli részén, hol Anglia háborut indított a zulu-kaffere királya Cetevayo ellen. A fekete hadsereg diadalmasan megküzdött a Tugela folyó mellett az angolokkal és megsemmisítette Glyn ezredes hadosztályát. Captownból január 27-ikéről keltezve e napokban érkezett meg a szerencsétlen harc híre Angliába, hol nagy izgatottságot szült, s a kormány rögtön új csapatokat indított a Jórémény-fokához. A harcban elesett Dururfot ezredes, White és Pallein őrnagyok, 8 százados, 38 tisz, egy főorvos és 572 ember. A zuluk nagy hadi zsákmányhoz jutottak. Ezek közt van a 24-ik ezred hadi zászlója, mely ott lengett Waterloonál is, két ágyu, 250,000 töltés, roppant élelmi szer és barnok, sőt a hadi pénztár is, melyben 3500 font sterling volt. Az angolok kevésre becsülték Cetevayo haderejét, mely pedig — a mint kitünt, — jól szervezett és számos. A zuluk parti útegekkel is védik magokat, s két angol hajót az „Aktine” és „Tenedos” nevéket is visszavonulásra kényszerítették a Simans öbölbe. A zulu sereg nyomul előre, s úgy látszik az a czélja, hogy Natal tartomány bennszülöttjeit föllátszák. Cetevayo hadseregének számát 40,000 emberre teszik, s ezek közt van az ország minden 20—40 éves fegyverfogható férfa. Vannak rendes egyenruhájú ezredek is, de a legtöbb csak majom- és macskabőr kötényt visel. Az egyes ezredek számok helyett folyók, emlősök, madarak, hullók neveivel vannak ellátva.

SAKKJÁTÉK.

1002. számú feladvány Shinkmann W. A.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 997. számú feladvány megfejtése.

A van Hycop ten Ham Alloo-ben.

Világos.	Sötét.
1. Vh6-g7	g5-f4: (a)
2. Hc4-e5	Kd5-e4
	v. l. sz.
3. Vg7-d7	t. sz.
4. Vd7-d4 matt.	

Helyesen fejtették meg: Vasprémben Fülöp József, Gelsen Glesinger Zeigmond, Szepszpatokon Gerecz Károly, Kolozsvárt Csipkés Árpád, Budapestben K. J. és F. H., Igali Napotár. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Febr. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög Orsz.	Izraelita
16 V	E Julianna	E Batvanadv.	4 2 Hush. v. 23 10 t. h.
17 H	Donát és Jul. Theodol	5 Vaj. hét k.	24 Ben.t.e.
18 K	Simon, Flavián	Concordia	6 Bukol püsp. 25 Juh
19 S	Konrad bítv.	Zsuzsanna	7 Párthén p. 26 Jónás
20 C	Enother	Eukáris	8 Trivadar
21 P	Eleanora	Eleanora	9 Nicéphor
22 S	Péter székfogl.	Üszög. Péter	10 Karlamp

Hold változása. ● Újhöld 21-én 5 óra 19 percz. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Edison. — A hervadt bál csokor. Költemény. W. Hajka Terésztől. — A ki örökké bujdosott. Igaz történet. (Folyt.) Küli Eotvos Károly. — Képek Chinából: IV. Az alvilági büntetések pagodája. A kincszerek. A jövő élet utja. — A turani márványhegyek. — A Béguum ótászá milliója. Verne Gyula regénye. (Folyt.) — Új villamos lámpák. — Egyrege. — Az asztrakháni pestis féské. — Medvevadászat Oroszországban. — A Kisfaludy-társaság közgyűlése. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mandanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár. — Képek: Edison. — A jövő élet utja. — Szoborcsopoztat a tien-csini csina pagodáján. — Budha templom a turani márványhegyeken (Chochinchinában). — Medvevadászat Oroszországban. — Villamos lámpák. — A pestis elterjedése az asztrakháni kormányzórságban. (Térkép.)

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. sz.)

Egy hatzár hasznosított péntek, vagy annak helye egyszeri írtatásnál 10 krajczár; többesrői írtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden írtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

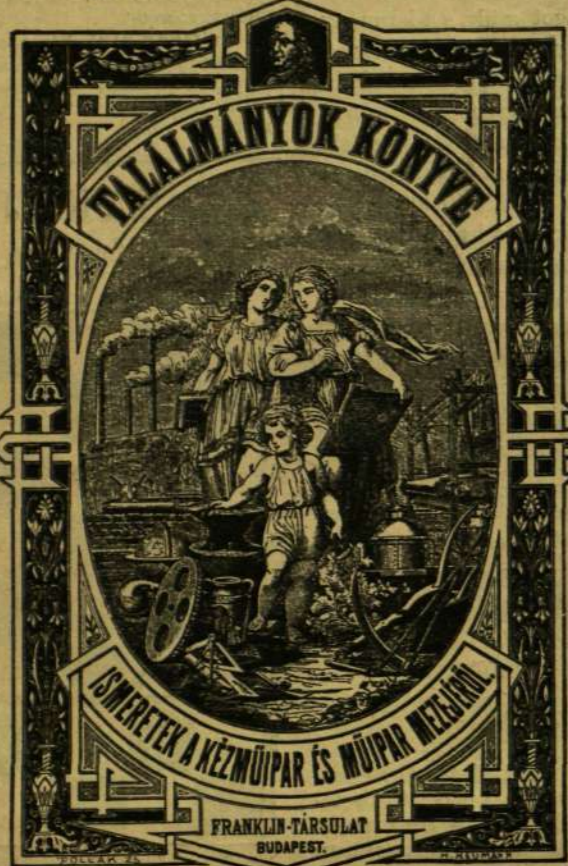
Kiadó-hivatalko számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstrasse Nr. 2. Oppelk A. Wollzeile Nr. 23.

Épen most jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában a 31-32. füzet (IV. kötetnek első és második füzet), és minden könyvkereskedésben kapható:

TALÁLmányok Könyve.

Ismeretek a kézmű- és műipar mezejéről. Ezen mű 40 füzetben fog megjelenni. Egy-egy füzet ára 40 kr. Minden egyes füzet külön is kapható.

TARTALMA. Mindennapi élet chemiája. — Bevezetés. — Szerves elemek. — Szerves savak. — Szerves vegyületek. — Az őrlés és sütés. — Az őrlés. — A malmok szerkezete. — A malomkövek. — Hengermalmok. — Kásamalmok. — A sütés. — A kenyérsütés. — Az élesztős sütemény. — A sütőkemence. — Gyűrőgépek. — A cukor. — Történeti adatok. — A répacukor és gyártása. A derítés. — A szűrés. — Az elpárolás. — A nyers cukor. — A ju-

harcukor. — A czirok-cukor. — A pálmacukor. — A forrázatok. — A kávé, théa és kakao. — A kávé. — A kávé-cserje. — A kávéültetvények. — A kávé hatása. — A kávéital készítése. — A cikoria. — A thea. — A china thea. — A theacserje természete s ápolása. — Elbánás a levelekkel. — A thealevél chemiai összetétele. — A théa élettani hatása. — Más országok théapótló szereit. — A kakao és csokoládé. — A kakaofa természetése.

A földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi m. k. miniszter megbízásából és az orsz. magyar iparegyesület felügyelete alatt több ideavágó munka alapján dolgozta

FRECSKAY JÁNOS.

A szöveget közel 1000 szép fametszéssel látja el intézetünk.

Az előfizető az egész mű megvételére nem köteleztetik.

Első, második és harmadik kötet ára 12 frt.

A Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A LEGUJABB HÁZI TITKÁR.

Első rész: MAGYAR LEVELEZŐ. Második rész: MAGYAR ÖNÜGYVÉD

Elméleti és gyakorlati vezérkönyv vagyis elméleti tanácsadás a polgári közéletben leginkább előforduló jogügyleteken

GYAKORLATI UTMUTATÓ

az államfőnél, államkormányánál s a közigazgatási, pénzügyi és bírói hatóságoknál, ügyvédi segély és ügyvédi képviselet nélkül benyújtható mindennemű folyamodványok, kérvények, panaszok, felszólamlások és felhívások, valamint a jogügyletekre vonatkozó magánokiratok fogalmazása és szerkesztése körüli eljárásnál.

TÓTH LAJOS,

hites ügyvéd, volt megyei tisztifőgyőzs.

Nyolczadik, újból átdolgozott s a legújabb hazai törvényekhez s rendeletekhez alkalmazott kiadás. Ara füze 2 frt 60 kr. Vászona kötve 3 forint.

A bécsi és párisi elegáns hölgyvilág által évek hossza sora óta használt jeles Euchromin

hölgy-por

az arcbőr finomítására s természetes gyöngy-pír előidézésére, különböző árnyalatokban kapható, dobozonként 1 fúrt:

BÉCSBEN Heiligen Geist Apotheke, I. Operngasse Nr. 16. (előbb Bürgerhospital, Kärntnerstrasse) BUDAPESTEN: Török József gyógyszerárában. PARISSAN: Brunhes et Hunt, 4 rue Audier. Parfumerie Pillas, 19 rue Radziwill. Société commerciale, 39 et 41 Boulevard Hausmann. 5076

Már 1879. márczius 1-én lesz az 5156

1839-iki Rothschild-sorsjegyek legutolsó húzása, 9 millió forint

En adok részjegyeket ötöd 1839-iki sorsjegyekre (a legkisebb nyer. nélkül.) (a legkiseb. nyereleményvel.) 20-ad részre a frt 6.— 20-ad részre a frt 10.50 tized 2.— 12.— tized 2.— 20.— negyed 2.— 24.— negyed 2.— 44.— fele 2.— 44.— fele 2.— 83.—

Lóry J. bank- és váltóüzletében Budapest, IV. ker., hatvani-utca 17. sz. az újvilág-utca áttelében, valamint fők-üzletében Sebestyén tér 1. sz. Solid ügynökök a vidéken alkalmaztatnak.

Dr. Morison pilulái

a legjobb gyógyszer képezik, s milliókra menő, csodával határos gyógyításokat eredményeztek. Jó hatással vannak minden emésztési zavarok, étel iránti undor, közhányás és csúsz, sárgaság, máj-baj, vesefájás, aranyér, aranyér-sipoly, hátfájás és rendkívüli ngulások ellen, továbbá daganatok, vizi-betegség stb. ellen.

Morison pilulái csupán növényi anyagokból vannak összeállítva, és hatással bírnak a vérre, midőn azt tisztítják s a romlott nedveket újjakkal és egészségesebbekkel pótolják. Az Angliában halhatatlanná lett Morisonnak 4 krajczáros alkárisok utján hálaból emlékezőbrot emeltek, a mely a britt kollegium előtt áll, s London városának egyik díszét képezi.

Fő-ügynökönk Ausztria-Magyarország számára Grosse Gyula ur, Krakóban, kihez a kereskedők s minden ismét-eladók nagyobb megrendelések tétele végett utasítatnak. 1 pár kis doboz 1 frt 60, 1 pár nagy 3 frt 60, 1 doboz per 80 kr. 5097

Az angol egészségügyi kollegium.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Vörösmarty életrajza.

Írta GYULAI PÁL. Második javított kiadás. Vörösmarty arcképevel.

Ára füze 2 frt.

E munkát a m. t. akadémiá 1868-ban a Marczibányi-jutalommal koszorúzta. A jelentés így szól: 'Az 1861-66. évkörre szóló Marczibányi 50 arany mellékjutalom Gyulai Pál Vörösmarty életrajza cz. munkájának ítéltett oda, mint a mely a megszereshető adatok legteljesebb és szorgalmas felhasználásával nyomról-nyomra kiseri nagy költőnek fejlődését a magyar és országos viszonyok közt, s ezzel a művelődésnek nagyon sikerült pragmatikai rajzát állítja az olvasó elé; a költő hatását nemcsak általában a magyar irodalomra és különösen a magyar költészetre, hanem a társadalomra is indokolja és jellemzi; irodalmi történetünk egy kiváló korszakát mesterleg esetteli; mely munka tehát érintett jeleségei által, az életrajzi munkák közt szinte első helyet foglal irodalmunkban.'

Pserhofer J.

gyógyszerész Bécsben,

Singerstrasse 15., 'zum goldenen Reichsapfel'

ajánlja a t. olvasóknak az alant jegyzett és sok évi tapasztalat után jeleseknek bizonyult gyógyszerészetit különlegességeket és hatásos házi szereket. NB. Megre deléseknél kérem a cím és postaiállomás pontos megjelölését. — Az alán felsoroltakon kívül még sok egyéb különlegesség van készletben és netalán készletben nem levő szerek iránti megrendelések legrovidebb idő alatt és legutányó-sabban eszközöket, és felvilágosítások legnagyobb készséggel díj nélkül adnak. — Küldemények a vidékre, bérmentesített pénzküldés vagy utánvét mellett. — Vidéki megrendeléseknél csomagolási díj darabonként 10 kr. szállításit nagyobb küldeményeknél csomagolás saját költségére. Ismétlési díj jutalekban részesülnek.

Akustikon (fülszusz) 1 üvege 1 frt 0.6. A fület mindig meleg és nedvesen tartja, oldalmazza meg a fülcsórt, és megakadályozza a fülcsórtól való elmozdulást, melynek hiánya főkély sok fülbajnak.

Havasí fű-szesz W. Ötm. Bernhardtól, első orvosi tekintély által legkiválóbb házi-szernek ajánlatott mindennemű gyomor-bajok, különösen emésztési gyöngyesség, étvágyhiány, gyomorhurut stb. ellen s ezerszeresen bevált. Üvege 20 kr.

Amerikai közhányó-kenőcs, gyorsan ható, késégtelenül legjobb szer minden közhányás és csúszos baj, nevezetesen hárgemébaj, tagzagnakadás, görög, ideges fogfájás, fejfájás, fül-szakadás, stb. stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Anatherin szá-j-viz, Popp J. G.-tól, általában elismert legjobb fogfentartó szer, 1 üvege 1 frt 40 krajczár.

Szem-essencia dr. Romershausentól, a látóerő erősítésére és fenntartására; eredeti üvegekben 2 frt 50 kr. és 1 frt 50 kr. Haubertol, kitűnő szem-szer nyit sebek ellen. Egy tégely ára 50 kr.

Vértisztító labdacok Pserhofer J.-tól, első egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ne bizonyították volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacok számlatásor és a legrovidebb idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacossal 21 kr, 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr, postán küldve 1 frt 10 kr. 1 tekercsrel kevesebb nem küldetik szék.) Számlatán levél érkezett, melyek iról hálat mondanak e pilulákért, melyeknek a legkülönbözőbb és legvalóságos betegségekben egészségük helyreállítását köszönik. A ki csak egyszer megkísérelte, tovább ajánlja.

Chachou aromatisée, kellemetlen lehetlét, mely dohányzás stb. következménye, 1 szelencs 50 krajczár.

Chinai toilette-szappan, sebb a szappangyártás terület. Használatát után a bőr bárszonyi sima lesz és igen kellemes szagot tart meg. Igen sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, általában ismert jeles házi-szer hurut, rekedtség, fojtóköh, stb. ellen. 1 doboz 35 kr.

Fagy-balszam Pserhofer J.-tól évek óta legbiztosab szernek van elismerte mindennemű fagybajok és idült sebek stb. ellen. 1 tégely 40 kr.

Hus-kivonat dr. Liebig utasítása szerint készitve a Liebig-társaságtól Fray-Bentóban, eredeti szelencékben 1 font frt 5.30 1/2 font frt 2.75, 1/4 font frt 1.55, 1/8 font 85 kr.

Golyva-balszam megbízható szer székőrosnyak ellen 1 üvege 40 kr.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Budapest TÖRÖK JÓZSEF 5024. gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz.

Kali-crème, Piker tól, kitűnő szer a bőrdobozban 12 darab 60 kr, 3 darab 18 krajczár.

Lendtner testvérek híres tyuk-szer-tapasza, dobozban 12 darab 60 kr, 3 darab 18 krajczár.

Élet-essencia (prágai eszpek, svéd moor, rozsa emésztés, mindennemű áltsati bajok ellen, kitűnő házi-szer. Egy üvege 20 kr.

Csukamáj-olaj, valódi eredeti, igen megnőség. Egy üveg 1 frt.

Mohanövény-szeletkek, (Moosplanzen-Zeitel) dr. Schneberger-től Pozsonyban, kitűnő gyógyszer köhögés, rekedtség, hurut, stb. ellen. Egy doboz 35 krajczár.

Neuroxylin, pesi füvekkel készitett növénykivonat közhányás, csúsz, különösen pedig minden gyengeségi bajok ellen. Egy üvege 1 forint, erősebb hatályu 1 rt 20 kr.

Por lábázzadás ellen. Ezen szer eltávolítja a száraz bőrt, és a lábázzadást, épen tartja a lábait, és áramlatlan sziernac van bebizonyulva. Egy doboz ára 50 krajczár.

Emésztőpor dr. Gölla-tól, általában jelesnek ismert házi-szer aranyeres-bajok, gyomorsavany, gyomorhég, étvágyhiány, dugulás stb. ellen. Egy doboz 1 frt 20 kr. fél doboz 84 kr.

Tannochinin-hajkenőcs Pserhofer J.-tól, sok és likusok által valamennyi hajnövesztő szer között a legjobbnak elismerte, s számos kiállított nagy szelencs 2 frt.

Egyetemes tapasz, Siendel tanártól való, gott és szirt sebek, mérges kelvények, a lábák régi, idősákonként filnyító keles-l. mak és mirigykelesek, fájó pokolvar, sebes és gyulladásios mell, megagyott tagok közhányás és hasonló bajok ellen jónak bizonyult. Egy tégely 50 krajczár.

Egyetemes tisztító-só Bullrich A. W.-tól. Kitűnő házi-szer megzavart emésztés minden következményét, u. m. fejfájás, szédül s, gyomorgörög, gyomorhég, aranyér, dugulás, stb. ellen. Egy csomag 1 frt.

Fogtapasz, cs. k. r. ált. szab. Wirth W.-tól, foggyógyászok által jelesül ismerte, 1 etal 1 frt 20 kr.

Fogpor Heider tanár utasítása szerint, egy doboz 40 krajczár.

Mindennemű fogporok, paszták és tinkturák. Foggyógyók, valódi angol agy rnekek fog. Egy csomag 2 forint.

Georgé Pate pektorale-ja, sok év óta elnyúló köhögés, rekedtség, hurut, mell- és tüdőbajok, gégebántalmak ellen legjobb és legkellemesebb segéd-szerek általában elismerte. 1 doboz ára 50 krajczár.

A sok ezer fiatal ember között, kik a Winkelmayr-féle

bojtorjángyökér-esszencia;

Által néhány nap alatt erős szakállt nyertek van egyhány, kik e szer segélyével akkora sz: káli és hajzartot kaptak, miszerint ajánlat tette nekik, hogy magukat különböző városokban bemeneti díj mellett mutogassák. Csupán azon körülménynek, hogy e szer hatása minden polgárosult államban érvényesült tulajdonítható a parókák s egyáltalán minden kamis haj használatának évről-évre történő gyérülése; miután azt, a mi eddig hamis volt, most valódi minőségben lehet megszerzeni, erre vonatkozólag számos elismert iattal bírok s azokat mindenkinre kívántra elömlötöm. Ki lettem mar tüntetve a tudomány és művészet arany érdmével is.

ÁRAK: Egy üvege bojtorjángyökér-esszencia 90 kr. s egy tégely bojtorjángyökér-esszencia 50 kr. s egy üvege bojtorjángyökér-esszencia 10 kr. kitűnő csomagolással. Szállításokat az ország békülése vagy postai utánvét mellett (de 1 frt) nem kevesebbet pontosan eszközöl a központi raktár: I. Winkelmayr, Bécsben VI., Gumpendorferstrasse 159. Kapható még: Budapest: Török J. gyógyszer. király-utca 7. Temesvár: Jaczovic Ernő, gyógyszer. Kolozsvár: Székely Miklós, gyógyszer. Győr: Góspályi Merész Miklós, gyógyszer. Pozsony: Karer J. Ustaz, halászkapu 216. Zágráb: Mitterbach S. gyógyszerész. Kérem mindannyiszor határozottan a Winkelmayr J. bojtorjángyökér-esszenciáját kérni, s mindig arra ügyelni, hogy mindegyikben nevem és lakcímem rajta legyen.

CHIOCOCA-LIKÖR

(Liquor Chioceae fortifians), legbiztosabb, legértelmatlanabb s legjobb SZER A JELENKORBAN különösen

a férfi-erő

gyökere és gyöze élénkítése és erősítése; kellemes, füzeses és íz tekintetében a legfinomabb s legismertebb liköröket felülmúlja; nem csak mint gyomorerősítő, emésztést elősegítő, étvágygerjesztő ital, hanem mint kiválóan bizonyult erősítő is minden testi gyöngyességben szenvedőnek előnyöztetett italom élénkítése és erősítése, valamint az idegek frissítése és fesz-erejük élénkítése szőlőből ajánltatik. Megelőző kellemes és lelkesítő hatásában. Ezen kőszonok s piratásnak azelőtt erőkül vissza-szerzését, mielőtt számlatán elismertéssel egyeteltől, valamint közhányó iratok is, megakadályozza későbbi illam, és nyilvánvalóan indikációsnyesze szempontjából sehassem hozhatna. Ara egy eredeti üvegek, rópatattal együtt 3 frt. Csomagolási költség 30 kr.

Fő szétválasztó raktár: Chiodi D. C. gyógyszerár, 'az őrangyal'-hoz Bécsben, Währing, Herengasse 28. (hova minden levélbeli megrendelés intéseleményekkel küldendő.) Fő-kraktár Budapest: Török József gyógyszerár. 5163

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Buda-pest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta KRÓN KLÁRA. Némethől fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füze 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

BÁNK-BÁN

A NÉMET KÖLTÉSZETBEN. Irodalomtörténeti tanulmányok. Írta Dr. HEINRICH GUSZTÁV. Ára füze 1 frt.

Legutolsó nyereményhuzása

Table with columns for lottery numbers and prizes. Includes '1839-iki államsorsjegyeknek' and '1839-diki államsorsjegyek'.

Nyitrai és Társa

Budapest, váci utca 27-ik sz.

Valódi siker a legjobb bizonyíték a Hoff János-féle maláta - készítmények gyógyhatásáról.

Eredeti köszönő iratok készen állnak megtekintésre! T. Hoff János urnak Budapest, kalap-utca 10.

Miután hurutos bajomra a Hoff-féle malátasör és malátakivonat jótékony hatással van, nemcsak légsős és tüdő szerveimre, de azonfölül az emésztésre is; kérek részemre 25 üveg maláta egészségí sört s öt zacskó cukorkát küldeni utánvételt mellett. Kassa 1879. január hó 24-én.

Schaller Ernő, Kassa sz. k. város elemi tanodájának igazgatója. A Hoff János-féle cs. k. malátakészítmény-gyárnak Budapest, kalap-utca 10-ik szám. A küldött malátakivonat-sört megkaptam és használatát után sikeres és eredményteljes javulást vettem észre. Ennélfogva kérek ismét 6 palack maláta-sört, melynek ára 4 frt minél-előbb küldeni. Borbély János, Rába-Paty utolsó posta Sárvár 1879. év január hó 4-én. Legyen szives számomra 6 üveg malátakivonatot küldeni. A multkor is rendeltém próbára néhány üveget, most azonban jó hatásáról meggyőződtem és folytatni fogom. Veszprém, 1879. február hó 2-án. Bezzeredy Manó.

